

ΔΙΑΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

ηλεκτρονικό βιβλίο

Έργο:

DIVE-IN-DIALOGUE. Diversity and Inclusion through Dialogic Gatherings (2022-2024)

[DIVE-IN-DIALOGUE. Διαφορετικότητα και Συμπερίληψη μέσω Διαλογικών Συναντήσεων (2022-2024)]

Αριθμός Έργου:

2021-1-ES01-KA220-SCH-000032739

**Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

Το έργο *Dive-in-Dialogue* συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα *Erasmus+* της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι γνώμες και οι απόψεις που εκφράζονται σε αυτό το ηλεκτρονικό βιβλίο είναι αποκλειστικά και μόνο αυτές των συγγραφέων του και δεν αντανακλούν απαραίτητα εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Ισπανικής Υπηρεσίας για τη Διεθνοποίηση της Εκπαίδευσης (SEPIE). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η Εθνική Υπηρεσία SEPIE μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες γι' αυτές.

Συντάκτης:

CREA. Community of Research on Excellence for All

Συντελεστές:

CREA, Ισπανία: Ramón Flecha, Sandra Girbés-Peco, Maria Padrós, Laura Ruiz-Eugenio, Marta Soler-Gallart, Rosa Valls-Carol, Maria Vieites.

European School Heads Association (ESHA): Judit Horgas.

ΚΜΟΡ, Ελλάδα: Αφροδίτη Αζάρη, Μαρία Έλλη Δουφεξή Καπλάνη.

RIC Novo Mesto, Σλοβενία: Belinda Lovrenčič, Tina Kržišnik, Ksenja Lorber, Barbara Jordan.

Roma National Centrum, Βόρεια Μακεδονία: Ashmet Elezovski, Irfan Martez, Aleksandar Stefanovski.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4	>
2. ΟΙ ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ	5	>
3. Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ	7	>
<i>3.1. Διαλογική μάθηση</i>		>
<i>3.2. Επιστημονικά ευρήματα με κοινωνικό αντίκτυπο</i>		>
4. ΔΙΑΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ	13	>
<i>4.1. Δομή και μορφή</i>		>
<i>4.2. Η επιλογή των έργων</i>		>
<i>4.3. Ο/Η συντονιστής/-τρια</i>		>
<i>4.4. Πριν τη συνάντηση</i>		>
<i>4.5. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης</i>		>
5. ΤΥΠΟΙ ΔΙΑΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ	19	>
<i>5.1. Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις</i>		>
<i>5.2. Διαλογικές Καλλιτεχνικές Συναντήσεις</i>		>
<i>5.3. Διαλογικές Μαθηματικές Συναντήσεις</i>		>
<i>5.4. Διαλογικές Επιστημονικές Συναντήσεις</i>		>
<i>5.5. Διαλογικές Μουσικές Συναντήσεις</i>		>
6. ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/-ΟΥΣΕΣ ΣΤΙΣ ΔΣ	25	>
<i>6.1. Εκπαίδευση στην πρώιμη παιδική ηλικία</i>		>
<i>6.2. Πρωτοβάθμια εκπαίδευση</i>		>
<i>6.3. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση</i>		>
<i>6.4. Κέντρα φιλοξενίας και φροντίδας</i>		>
<i>6.5. Εκπαίδευση κοινότητας και ενηλίκων</i>		>
<i>6.6. Σωφρονιστικά καταστήματα</i>		>

7. ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	38	>
<i>7.1.Εργαλείο εποπτείας</i>		>
<i>7.2.Αξιολόγηση των βασικών ικανοτήτων (οπτική γωνία εκπαιδευτικού)</i>		>
<i>7.3.Αξιολόγηση των βασικών ικανοτήτων (βαθμολογία και αποτελέσματα)</i>		>
8. ΣΥΧΝΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	44	>
9. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	47	>
10. ΑΛΛΟΙ ΠΟΡΟΙ	49	>

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πλαίσιο ολόκληρης της ανθρώπινης ιστορίας, η ανθρωπότητα έχει δημιουργήσει καλλιτεχνικά έργα και γνώσεις που αποτελούν παρακαταθήκη και πολύτιμο θησαυρό προς απόλαυση όλων. Ένας εξαιρετικός τρόπος προσέγγισης, εκμάθησης και απόλαυσης αυτών των δημιουργιών είναι ο διάλογος με άλλους ανθρώπους. Κατά την ανταλλαγή των εντυπώσεων, τα έργα αποκτούν ένα ιδιαίτερο νόημα για όλους/-ες και οι συζητήσεις δημιουργούν νέους δεσμούς και διαπροσωπική κατανόηση που ξεπερνούν τη στιγμή της αλληλεπίδρασης.

Επί δεκαετίες, σχολεία και άλλοι φορείς σε διάφορες χώρες διοργανώνουν Διαλογικές Συναντήσεις (Flecha, 2000) για τη λογοτεχνία, τις τέχνες, τη μουσική, τις επιστήμες, τα μαθηματικά και άλλα. Οι συμμετέχοντες/-ουσες συχνά ανήκουν σε μειονεκτούσες ομάδες που ιστορικά αντιμετώπιζαν προκαταλήψεις σχετικά με τις πνευματικές τους ικανότητες και τα πολιτιστικά τους ενδιαφέροντα. Καταρρίπτοντας αυτές τις προκαταλήψεις, χιλιάδες εξαιρετικά ποικιλόμορφοι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες εμπλέκονται σε δυναμικές συζητήσεις σχετικά με τα υψηλότερης ποιότητας έργα της ανθρωπότητας και γίνονται πιο ενεργοί/-ες μαθητές/-τριες και πολίτες.

Το εν λόγω ηλεκτρονικό βιβλίο περιγράφει τα χαρακτηριστικά και τη λειτουργία των Διαλογικών Συναντήσεων και συγκεντρώνει παραδείγματα και συγκεκριμένους τρόπους διεξαγωγής τους σε διάφορα πλαίσια. Στόχος του είναι να βοηθήσει εκπαιδευτικούς και παιδαγωγούς που εργάζονται στην τυπική ή μη τυπική εκπαίδευση.

Dive-In Dialogue, ενός ευρωπαϊκού έργου που συγχρηματοδοτείται από το Erasmus+. Σε αυτό το έργο, εκπαιδευτικοί από την Ελλάδα, τη Σλοβενία, την Ουγγαρία, τη Σερβία, τη Βόρεια Μακεδονία και την Ισπανία συνεργάζονται για την υλοποίηση, τη βελτίωση και την ανταλλαγή διαλογικών συναντήσεων. Το έργο, με τη σειρά του, συνεχίζει άλλες επίσημες και ανεπίσημες πρωτοβουλίες που έχουν επεκτείνει τις Διαλογικές Συναντήσεις γύρω από τα κορυφαία έργα της ανθρωπότητας για τη βελτίωση των βασικών ικανοτήτων των συμμετεχόντων/-ουσών και την προώθηση της ένταξής τους στο σχολείο και την κοινωνία. Από την πλευρά μας ελπίζουμε ότι θα είναι χρήσιμο για όσους/-ες ενδιαφέρονται και θα αποτελέσει κίνητρο για εκείνους/-ες να προσπαθήσουν να οργανώσουν και οι ίδιοι/-ες Διαλογικές Συναντήσεις.

2. ΟΙ ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ

Οι Διαλογικές Συναντήσεις δημιουργήθηκαν πάνω από 40 χρόνια πριν σε μια υποβαθμισμένη γειτονιά της Βαρκελώνης (Ισπανία), όπου πολλοί/-ές από τους/τις κατοίκους δεν είχαν πάει ποτέ σχολείο, επειδή εργάζονταν από παιδιά και είχαν μεταναστεύσει από άλλες αγροτικές περιοχές της Ισπανίας κατά τη διάρκεια της Δικτατορίας του Φρανθίσκο Φράνκο (1939 - 1975).

Το 1978, ο Ramón Flecha, μαζί με μια ομάδα γειτόνων, δημιούργησε τη σχολή ενηλίκων La Verneda-Sant Martí, η οποία αποτέλεσε την κινητήρια δύναμη για τη μεταμόρφωση της γειτονιάς και ένα σημαντικό σημείο αναφοράς για τη δημοκρατική εκπαίδευση ενηλίκων διακρατικά (Aubert et al. 2016). Υπό την ηγεσία των ενηλίκων συμμετεχόντων/-ουσών, η σχολή έχει αναγνωριστεί ως ένας τόπος όπου «οι άνθρωποι τολμούν να ονειρεύονται» (Sánchez-Aroca, 1999).

Στο πλαίσιο αυτό, ο Flecha διοργάνωσε την πρώτη Διαλογική Λογοτεχνική Συνάντηση το 1980 (Oliver et al., 2016) με ενήλικες άνδρες και γυναίκες που δεν είχαν διαβάσει κανένα βιβλίο στο παρελθόν. Ξεκίνησαν με έργα των Federico García Lorca, Julio Cortázar, Σαφφώ, James Joyce και Franz Kafka. Εκατοντάδες ενήλικες συμμετείχαν ενεργά στις Διαλογικές Συναντήσεις και σε πολλές άλλες δραστηριότητες στη σχολή και στη γειτονιά. Οι συμμετέχοντες/-ουσες ηγήθηκαν επίσης του σχηματισμού άλλων ομάδων και άρχισαν να διαδίδουν τις εμπειρίες τους σε άλλους οργανισμούς εκπαίδευσης ενηλίκων.

ΟΙ ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ

Το 2000, το κίνημα της δημοκρατικής εκπαίδευσης ενηλίκων ξεκίνησε την πρωτοβουλία “1001 Dialogic Literary Gatherings around the World” [«1001 Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις σε όλο τον Κόσμο»], η οποία ονομάστηκε έτσι ως φόρος τιμής στο κλασικό λογοτεχνικό έργο «Χίλιες και μια νύχτες» (Oliver et al., 2016). Διοργάνωσαν συνέδρια που έφεραν σε επαφή ανθρώπους από διαφορετικά σχολεία ενηλίκων, πόλεις και, αργότερα, χώρες, όπου μοιράστηκαν τις ολοένα και πιο διαφορετικές εμπειρίες τους γύρω από τις Διαλογικές Συναντήσεις. Πρόσωπα όπως ο νομπελίστας λογοτεχνίας José Saramago, ο τραγουδοποιός και πολιτικός Juan Antonio Labordeta, η καθηγήτρια στη Σχολή Δημόσιας Υγείας του Χάρβαρντ Rima Rudd και άλλοι ακαδημαϊκοί από διάφορα διεθνή πανεπιστήμια εξέφρασαν τον θαυμασμό τους για τον τρόπο με τον οποίο οι Διαλογικές Συναντήσεις προώθησαν τον πολιτισμό και τον διάλογο.

Σύντομα, οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ενδιαφέρθηκαν να μεταφέρουν την εμπειρία στις τάξεις τους και δημιούργησαν τις πρώτες εμπειρίες για αυτές τις ηλικιακές ομάδες, άλλοτε με τα πρωτότυπα έργα και άλλοτε με προσαρμογές για την ηλικία των νεότερων συμμετεχόντων/-ουσών. Η διάδοση των Διαλογικών Λογοτεχνικών Συναντήσεων διάχυσε επίσης την ιδέα ότι η εμπειρία δεν θα έπρεπε να περιορίζεται στα κορυφαία λογοτεχνικά έργα, αλλά και στα κορυφαία έργα της ανθρωπότητας σε όλους τους τομείς της: στην επιστήμη, την τέχνη, τη μουσική κ.λπ. διότι όλα τα έργα σε όλους αυτούς τους τομείς θα μπορούσαν και θα έπρεπε να είναι διαθέσιμα σε όλους τους ανθρώπους μέσω της προσέγγισης της διαλογικής μάθησης (Flecha, 2000).

Οι Διαλογικές Συναντήσεις χαρακτηρίστηκαν ως «Επιτυχημένη Εκπαιδευτική Δράση» στο πλαίσιο του ερευνητικού έργου INCLUD-ED (2006-2011). Το έργο INCLUD-ED χρηματοδοτήθηκε από το έκτο πρόγραμμα-πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το οποίο είναι το ευρωπαϊκό πρόγραμμα υψηλότερου επιστημονικού επιπέδου και αφιερώθηκε εξ ολοκλήρου στην ανάλυση Επιτυχημένων Εκπαιδευτικών Δράσεων που βελτιώνουν τόσο τη μάθηση όσο και τη συνύπαρξη σε οποιοδήποτε εκπαιδευτικό περιβάλλον, ώστε η γνώση να έχει κοινωνικό αντίκτυπο. Για το λόγο αυτό, το INCLUD-ED ήταν το μοναδικό έργο Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών που επιλέχθηκε σε έναν κατάλογο με τις «δέκα ιστορίες επιτυχίας» που χρηματοδοτήθηκαν σε όλους τους τομείς από το Πρόγραμμα¹.

Σταδιακά, είτε μέσω ανεπίσημων επαφών, εθνικών ή ευρωπαϊκών προγραμμάτων, δικτύων επαγγελματιών και ακαδημαϊκής διάδοσης, οι Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις επεκτάθηκαν σε διάφορες χώρες του κόσμου, για παράδειγμα, στην Αργεντινή, τη Βραζιλία, τη Χιλή, την Κολομβία, την Κόστα Ρίκα, τον Ισημερινό, την Ιταλία, τη Μάλτα, το Μεξικό, την Πορτογαλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, και σε διάφορα εκπαιδευτικά πλαίσια (τυπική εκπαίδευση, μη τυπική εκπαίδευση, φυλακές, κέντρα φιλοξενίας παιδιών και νέων υπό κρατική φροντίδα, μεταξύ άλλων).

Η ιδέα των 1001 συναντήσεων έχει ήδη ξεπεραστεί και σήμερα, χιλιάδες ομάδες ανθρώπων συγκεντρώνονται τακτικά για να απολαύσουν μια Διαλογική Συνάντηση. Επιπλέον, συνεχίζουμε να διατηρούμε το όνειρο να επεκταθεί αυτή η ευκαιρία ακόμη περισσότερο, κάνοντας το δικαίωμα στην ποιοτική εκπαίδευση πραγματικότητα.

1 European Commission. (2011). Added value of Research, Innovation and Science portfolio. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_11_520

3. Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ

3.1 Διαλογική μάθηση

Οι Διαλογικές Συναντήσεις εντάσσονται στη θεωρητική αντίληψη της Διαλογικής Μάθησης που αναπτύχθηκε από τον Ramón Flecha στο βιβλίο «Sharing Words: Theory and Practice of Dialogic Learning», που δημοσιεύθηκε το 1997 και μεταφράστηκε αργότερα στα αγγλικά (Flecha, 2000). Σύμφωνα με τις συνεισφορές από την εκπαίδευση (Freire, 1970), την ψυχολογία (Bruner, 1996- Vygotsky & Cole, 1978), την κοινωνιολογία (Mead, 1934), τη φιλοσοφία (Habermas, 1981) και τη λογοτεχνία (Bakhtin, 2010) μεταξύ άλλων, η Διαλογική Μάθηση αναδεικνύει τον ουσιαστικό ρόλο του διαλόγου και της αλληλεπίδρασης στις διαδικασίες μάθησης. Ο Flecha ανέπτυξε πιο πρόσφατα τη θεωρία της Διαλογικής Κοινωνίας (Flecha, 2022), η οποία περιλαμβάνει συνεισφορές από διάφορες θεωρίες από τις φυσικές, κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες και ξεπερνά τα όριά τους. Αυτή η θεωρητική προσέγγιση δίνει έμφαση στις μετασχηματιστικές δυνατότητες του διαλόγου για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων και την οικοδόμηση μιας κοινωνίας όπου τα άτομα έχουν λόγο στις αποφάσεις που διαμορφώνουν τη ζωή τους.

Παρόλο που η ανάπτυξη των μαθησιακών επιστημών τις τελευταίες δεκαετίες συμερίζεται επίσης την αντίληψη του διαλόγου ως κομβικού στοιχείου της μάθησης, πολλές κοινές εκπαιδευτικές πρακτικές δεν είναι διαλογικές. Από τη μία πλευρά, οι αλληλεπιδράσεις στην τάξη παραμένουν, σε πολλές περιπτώσεις, ένα αντίγραφο της παραδοσιακής δομής ερώτηση-απάντηση-αξιολόγηση: ο/η δάσκαλος/-α θέτει μια ερώτηση αναζητώντας μια συγκεκριμένη απάντηση, οι μαθητές/-τριες απαντούν και ο/η δάσκαλος/-α αξιολογεί την απάντηση. Από την άλλη πλευρά, οι εκπαιδευτικοί συχνά καλούν τους/τις μαθητές/-τριες να «μιλήσουν μεταξύ τους», αλλά αυτό δεν εγγυάται έναν γνήσιο διάλογο ή παραγωγική μάθηση.

Οι Διαλογικές Συναντήσεις βασίζονται στις αρχές με τις οποίες ο Flecha όρισε τη διαλογική μάθηση: ισότιμος διάλογος, πολιτισμική νοημοσύνη, μετασχηματισμός, εργαλειακή διάσταση της εκπαίδευσης, δημιουργία νοήματος, αλληλεγγύη και ισότητα των διαφορών. Επιπλέον, η πρακτική των Διαλογικών Συναντήσεων ενισχύει την ατομική και συλλογική ικανότητα να ενεργεί κάποιος/-α σύμφωνα με αυτές τις αρχές.

Ισότιμος Διάλογος

Ο διάλογος είναι ισότιμος όταν οι συνεισφορές των συμμετεχόντων/-ουσών εξετάζονται σύμφωνα με την εγκυρότητα των επιχειρημάτων τους και όχι με τη θέση ισχύος τους. Αυτό σημαίνει ότι όλες οι συνεισφορές έχουν αξία, ανεξαρτήτως των ατόμων που τις παρουσιάζουν, εφόσον υποστηρίζονται από τεκμηριωμένα επιχειρήματα. Στις Διαλογικές Συναντήσεις, ο/η δάσκαλος/-α ή ο/η συντονιστής/-τρια δεν παρεμβαίνει για να αποσαφηνίσει τη σωστή ερμηνεία ή να διορθώσει άλλες παρεμβάσεις, αλλά για να διασφαλίσει ότι όλοι/-ες οι συμμετέχοντες/-ουσες μπορούν να εκφράσουν τις απόψεις τους και ότι όλες οι απόψεις γίνονται σεβαστές. Εάν ένας/μία μαθητής/-τρια έχει μεγαλύτερη επάρκεια ή ευκολία με το θέμα, οι απόψεις του/της δεν θεωρούνται ανώτερες από αυτές ενός/μιας άλλου/-ης μαθητή/-τριας. Κατά τον ίδιο τρόπο, οι συνεισφορές των συμμετεχόντων/-ουσών που είναι περισσότερο συνηθισμένοι/-ες ή έμπειροι/-ες στη δημόσια ομιλία απειλούνται με τον ίδιο τρόπο όπως και εκείνες των ατόμων που είναι ντροπαλά, έχουν λιγότερη εμπειρία στη δημόσια ομιλία ή έχουν λιγότερες ειδικές γνώσεις.

Πολιτισμική Νοημοσύνη

Η πολιτισμική νοημοσύνη υπερβαίνει τους περιορισμούς της ακαδημαϊκής νοημοσύνης και περιλαμβάνει τις ποικίλες πτυχές της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης, όπως η ακαδημαϊκή, η πρακτική και η επικοινωνιακή νοημοσύνη. Η πολιτισμική νοημοσύνη είναι εγγενής σε όλα τα άτομα, ανεξάρτητα από το εκπαιδευτικό τους υπόβαθρο, τη γλώσσα ή την κοινωνικοοικονομική τους κατάσταση. Η αναγνώριση της πολιτισμικής νοημοσύνης κάθε μαθητή/-τριας ανατρέπει την «ελλειμματική σκέψη», σύμφωνα με την οποία οι μαθησιακές δυσκολίες και οι αποτυχίες των μαθητών/-τριών (ιδίως εκείνων που έχουν χαμηλό εισόδημα ή προέρχονται από εθνικές μειονότητες) αποδίδονται στις «ελλείψεις» ή τις δυσκολίες τους. Οι Διαλογικές Συναντήσεις δημιουργούν ευκαιρίες για την ανάδειξη των διαφορετικών γνώσεων και δεξιοτήτων των συμμετεχόντων/-ουσών και όχι για την κατάδειξη αυτών που δεν γνωρίζουν ή δεν έχουν τις δεξιότητες. Ένας/μία μετανάστης/-τρια μαθητής/-τρια μπορεί να δυσκολεύεται να διαβάσει δυνατά το κείμενο, αλλά να κατανοεί πολύ καλά την εμπειρία του/της πρωταγωνιστή/-τριας του μυθιστορήματος, ο/η οποίος/-α έχει περάσει από μια μεταναστευτική διαδικασία.

Μετασχηματισμός

Η εκπαίδευση που προσφέρεται στους/στις εκπαιδευόμενους/-ες είναι συχνά «προσαρμοσμένη» στην αρχική τους μαθησιακή πραγματικότητα. Έτσι, οι μαθητές/-τριες με μειονεκτήματα και χαμηλά επίπεδα γνώσεων υποβαθμίζονται σε επίπεδο δυσκολίας. Ακόμη και όταν γίνεται με καλές προθέσεις, η μείωση των προσδοκιών και η απαίτηση ελαχίστου επιπέδου από τους/τις μαθητές/-τριες περιορίζει τη μάθησή τους και επιτείνει τις κοινωνικές ανισότητες. Αντί να υποβαθμίζεται η μάθηση με μια προσαρμοστική προσέγγιση, η διαλογική μάθηση αγκαλιάζει ένα μετασχηματιστικό όραμα για να εξασφαλίσει ότι όλοι/-ες οι μαθητές/-τριες αποκτούν πρόσβαση στις βασικές δεξιότητες και συμβάσεις, καθώς και στην κριτική σκέψη και σε άλλες ανώτερες νοητικές λειτουργίες. Έτσι, οι συμμετέχοντες/-ουσες καλούνται να συζητήσουν σε βάθος έργα υψηλής ποιότητας στις Διαλογικές Συναντήσεις.

Εργαλειακή Διάσταση της Εκπαίδευσης

Η αξία του διαλόγου μεταξύ των ανθρώπων δεν σημαίνει ότι η μάθηση επικεντρώνεται σε αξίες όπως ο σεβασμός ή η ενσυναίσθηση εις βάρος της εκμάθησης συγκεκριμένων εργαλειακών γνώσεων ή δεξιοτήτων. Οι επιστήμες της μάθησης συμφωνούν ότι οι ενέργειες που βασίζονται στη γλώσσα, όπως η εξήγηση, η επιχειρηματολογία και η υποβολή ερωτήσεων, αποτελούν μέσα για την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων. Έτσι, η Διαλογική Μάθηση υπερβαίνει τη διχοτόμηση μεταξύ εργαλειακής και ανθρωπιστικής διάστασης της γνώσης («διδασκαλία περιεχομένου» ή «διδασκαλία αξιών»). Περιλαμβάνει και τις δύο διαστάσεις χωρίς να διαχωρίζει τη μία από την άλλη. Στις Διαλογικές Συναντήσεις, οι συμμετέχοντες/-ουσες επιτυγχάνουν σπουδαίο επίπεδο μάθησης των εννοιών, της ιστορίας, της ορθογραφίας και των διαφόρων ικανοτήτων.

Δημιουργία Νοήματος

Οι εκπαιδευόμενοι/-ες συχνά δυσκολεύονται να βρουν νόημα στην εκπαίδευσή τους, καθώς αυτή συνήθως αποτυγχάνει να ευθυγραμμιστεί με τις καθημερινές τους εμπειρίες, το πολιτισμικό τους υπόβαθρο, τη γλώσσα και τη συμπεριφορά τους. Η διαλογική μάθηση στοχεύει στη σύνδεση των μαθησιακών εμπειριών με τον κόσμο της ζωής των κοριτσιών και των αγοριών και των οικογενειών τους, με την εκ νέου ενεργοποίηση της επικοινωνίας μεταξύ των εκπαιδευτικών, των μαθητών/-τριών και των συγγενών τους. Αυτό συμβαίνει έκδηλα στις Διαλογικές Συναντήσεις, καθώς οι συμμετέχοντες/-ουσες αποδίδουν το νόημά τους σε ένα έργο τέχνης, για παράδειγμα, και αισθάνονται ότι η ταυτότητά τους και οι μελλοντικές τους προσπάθειες γίνονται σεβαστές. Αντιλαμβάνονται επίσης την κοινωνική αξία της μάθησής τους και αλλάζουν στάση, από την απόρριψη σε ενδιαφέρον και επιθυμία συμμετοχής.

Αλληλεγγύη

Ο αυθεντικός διάλογος συνεπάγεται, από τη φύση του, την προδιάθεση να ακούει και να κατανοεί κάποιος/-α την άποψη του/της άλλου/-ης. Η διαλογική μάθηση βασίζεται σε αυτή την προϋπόθεση και προωθεί τη συνεργασία στην κοινή αναζήτηση νοήματος, γνώσης και ολοκλήρωσης εργασιών. Προηγούμενες έρευνες έχουν ήδη δείξει ότι η μάθηση είναι το αποτέλεσμα κοινωνικών αλληλεπιδράσεων στις οποίες οι συμμετέχοντες/-ουσες μοιράζονται και κατασκευάζουν από κοινού τη γνώση. Με αυτή τη συνεργασία, η διαλογική μάθηση προάγει επίσης την αλληλεγγύη και την αμοιβαία βοήθεια μεταξύ των συμμετεχόντων/-ουσών κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας και πέραν αυτής. Στις Διαλογικές Συναντήσεις, για παράδειγμα, δίνεται προτεραιότητα σε όσους/-ες δεν έχουν ακόμη συμμετάσχει στη συζήτηση ή βρίσκουν τη συμμετοχή πιο δύσκολη. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες/-ουσες βλέπουν τον κόσμο από την οπτική γωνία των άλλων, ενισχύοντας την ενσυναίσθηση και την αλληλεγγύη.

Ισότητα της διαφορετικότητας

Σε πολλές περιπτώσεις, τα σχολεία αδυνατούν να αναγνωρίσουν τις πολιτισμικές μειονότητες και να γιορτάσουν τη διαφορετικότητα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η έμφαση στη διαφορετικότητα φαίνεται να συνεπάγεται την άρνηση της ισότητας και την άρνηση της ύπαρξης οικουμενικών αξιών. Η διαλογική μάθηση αναγνωρίζει ότι η πραγματική ισότητα περιλαμβάνει το ίσο δικαίωμα κάθε ατόμου να ζει σύμφωνα με τις επιλογές και τις προτιμήσεις του, χωρίς όμως να απαρνιέται τον στόχο της ποιότητας και της άριστης μάθησης. Συνεπάγεται την απόρριψη του εθνοκεντρισμού και της ομοιογένειας - που δεν σέβεται τη διαφορά - και του σχετικισμού - που παραμελεί τους στόχους της ισότητας και της δικαιοσύνης. Αναγνωρίζει δε την αναγκαιότητα ότι όλοι/-ες, από τις διαφορετικές και ποικίλες αφετηρίες τους, πρέπει να επιτύχουν τα ίδια αποτελέσματα αριστείας στη μάθηση. Η βασική αρχή θα πρέπει να είναι «ούτε ομογενοποιητική ισότητα, ούτε άνιση διαφορετικότητα». Οι Διαλογικές Συναντήσεις είναι ένα ιδανικό πλαίσιο για την αντιπαράθεση διαφορετικών απόψεων και τη δυνατότητα να μαθαίνει ο/η ένας/μία από τον/την άλλον/-η.

3.2 Επιστημονικά ευρήματα με κοινωνικό αντίκτυπο

Το Άρθρο 27 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφέρει ότι ο/η καθένας/καθεμία έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας, να απολαμβάνει τις τέχνες και να συμμετέχει στην επιστημονική πρόοδο και τα οφέλη της. Ως εκ τούτου, οι ερευνητές/-τριες είναι επίσης υπεύθυνοι/-ες για την παραγωγή επιστημονικών γνώσεων που συμβάλλουν προς όφελος της κοινωνίας και τη διάθεσή τους στους πολίτες. Οι διάφοροι φορείς πρέπει να είναι σε θέση να έχουν πρόσβαση σε αυτή τη γνώση και να τη χρησιμοποιούν κατάλληλα στην καθημερινή τους απασχόληση.

Ενώ συχνά αναφέρεται ότι τα «επιστημονικά πορίσματα» παράγονται από μια αυστηρά επιστημονική διαδικασία, είναι σημαντικό να τονιστεί η έννοια των επιστημονικών πορισμάτων κοινωνικού αντίκτυπου, δηλαδή των επιστημονικών πορισμάτων σχετικά με δράσεις που έχουν αποδεδειγμένα αποφέρει θετικά αποτελέσματα όσον αφορά έναν συγκεκριμένο τομέα ή πρόβλημα.

Στην εκπαίδευση, για παράδειγμα, πολλές έρευνες περιορίζονται στη διάγνωση ή τη μέτρηση της επικράτησης των εκπαιδευτικών ανισοτήτων. Αυτή η γνώση μπορεί να είναι απαραίτητη, αλλά δεν οδηγεί από μόνη της σε μείωση των ανισοτήτων. Για να επιτευχθεί αυτό, οι επαγγελματίες θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι παρεμβάσεις τους ενημερώνονται από διαθέσιμα επιστημονικά τεκμηριωμένα δεδομένα με κοινωνικό αντίκτυπο.

Στην περίπτωση των Διαλογικών Συναντήσεων, ένα ευρύ φάσμα ερευνητών/-τριών έχει ήδη μελετήσει τη δυναμική τους και έχει επιβεβαιώσει την αποτελεσματικότητά τους στη βελτίωση των ικανοτήτων σε πολύ διαφορετικά περιβάλλοντα. Εκτός από το έργο INCLUD-ED, το οποίο έχει ήδη αναφερθεί σε άλλη ενότητα, τα τελευταία χρόνια, επιστημονικά περιοδικά τόσο διαφορετικά όσο το *Frontiers in Psychology* [Μέτωπα στην Ψυχολογία], το *Journal of Pragmatics* [Περιοδικό Πραγματολογίας], το *Cambridge Journal of Education* [Περιοδικό του Κέιμπριτζ για την Εκπαίδευση] ή το *Qualitative Inquiry* [Ποιοτική Έρευνα], μεταξύ άλλων, έχουν επιβεβαιώσει τα οφέλη των διαλογικών συζητήσεων. Το 2023, ένα άρθρο που δημοσιεύθηκε στο *Educational Research Review* [Περιοδικό Αξιολόγησης Εκπαιδευτικής Έρευνας] (που κατέχει την 1η θέση στην κατάταξη *Journal Citation Reports - JCR* [ετήσιες εκθέσεις σχετικά με τον αντίκτυπο των αναφορών ενός καθορισμένου συνόλου περιοδικών σε μια δεδομένη χρονική στιγμή] των επιστημονικών περιοδικών στις εκπαιδευτικές επιστήμες) συστηματοποίησε τα στοιχεία που βρέθηκαν σε 46 άρθρα σχετικά με τις διαλογικές λογοτεχνικές συναντήσεις. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι (Ruiz-Eugenio et al., 2023):

- » Οι Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις προάγουν τη συνήθεια της ανάγνωσης σε όλες τις ηλικίες.
- » Άνθρωποι που δεν έχουν ξαναδιαβάσει παγκόσμια λογοτεχνία απολαμβάνουν αυτό το είδος ανάγνωσης.
- » Οι Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις αναπτύσσουν μια ενεργητική στάση απέναντι στην ανάγνωση και τη μάθηση.
- » Επιτρέπουν στους/στις συμμετέχοντες/-ουσες να φτάσουν σε βαθύτερα επίπεδα κατανόησης.
- » Προάγουν τη φιλοκοινωνική συμπεριφορά.

4. ΔΙΑΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

Οι Διαλογικές Συναντήσεις δεν απαιτούν σημαντικούς πόρους ή εξειδικευμένη εκπαίδευση για την εφαρμογή τους. Τα βασικά κριτήρια που πρέπει να ληφθούν υπόψη αν πρόκειται να διεξαχθούν είναι τα εξής:

- Επιλογή ενός έργου που μπορεί να θεωρηθεί μεταξύ των «καλύτερων παγκόσμιων έργων» (εξαιρετική λογοτεχνία, τέχνη, μουσική ή οποιαδήποτε μορφή δημιουργικής ή πνευματικής προσπάθειας που θεωρείται υποδειγματική ή σημαντική σε παγκόσμιο επίπεδο). Ο όρος «παγκόσμια» σε αυτό το πλαίσιο υπονοεί ότι τα έργα αυτά αναγνωρίζονται, εκτιμώνται και είναι σημαντικά σε διάφορους πολιτισμούς, γλώσσες ή περιοχές, γεγονός που τα καθιστά παγκοσμίως αναγνωρισμένα ή εκτιμώμενα. Θα μπορούσε να περιλαμβάνει μια ποικιλία έργων, όπως μυθιστορήματα με επιρροή, διαχρονικά έργα τέχνης, επιδραστικές επιστημονικές ανακαλύψεις ή σημαντικές φιλοσοφικές πραγματείες που είχαν θεμελιώδη και διαχρονικό αντίκτυπο στην ανθρωπότητα στο σύνολό της).
- Εξασφάλιση ενός ισότιμου διαλόγου μεταξύ των συμμετεχόντων/-ουσών.

Η συσσωρευμένη εμπειρία και η έρευνα επιτρέπουν επίσης να υπάρχει ένα σύνολο ενδείξεων που μπορεί να είναι χρήσιμες. Σε αυτό το κεφάλαιο, παρουσιάζονται πρακτικές ρυθμίσεις για τη διεξαγωγή Διαλογικών Συναντήσεων.

4. ΔΙΑΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

4.1 Δομή και μορφή

Ο αριθμός των ατόμων, η διάρκεια και η συχνότητα των συναντήσεων πρέπει/μπορεί να καθορίζεται από τις ιδιαίτερες συνθήκες της ομάδας στο πλαίσιο της οποίας θα διεξαχθούν.

Αριθμός ατόμων: Μια συνάντηση μπορεί να πραγματοποιηθεί με ομάδες από 4 άτομα έως έναν μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων/-ουσών.

Διάταξη: Σε δραστηριότητες που πραγματοποιούνται δια ζώσης, ο καλύτερος τρόπος για μια διαλογική συνάντηση είναι οι συμμετέχοντες/-ουσες να κάθονται σε κύκλο ώστε να μπορούν να βλέπουν ο/η ένας/μία τον/την άλλον/-η.

Διάρκεια: Δεν υπάρχει καθορισμένη διάρκεια. Μπορεί να έχει διάρκεια μισή ώρα, μία ώρα, δύο ώρες, ανάλογα με την απόφαση της ομάδας.

Συχνότητα: Όσο μεγαλύτερη είναι η συχνότητα, τόσο πιο γρήγορα επιτυγχάνεται η μάθηση. Η συχνότητα μιας διαλογικής συνάντησης ανά εβδομάδα εξασφαλίζει ότι η ομάδα εγκαθιδρύει τη δυναμική, επιτρέπει την εύκολη συζήτηση του ίδιου έργου σε πολλές συνεδρίες και επιτυγχάνει σαφείς βελτιώσεις στη μάθηση και τη δυναμική της ομάδας. Μια εφάπαξ συζήτηση (π.χ. μια φορά το χρόνο) είναι μια ενθαρρυντική εμπειρία, αλλά δεν οδηγεί σε σημαντικά μαθησιακά οφέλη.

Διαδικτυακή μορφή: Οι περισσότερες διαλογικές συναντήσεις πραγματοποιούνται δια ζώσης. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, πολλά σχολεία πραγματοποίησαν διαδικτυακές Διαλογικές Συναντήσεις, επιτρέποντας στους/στις μαθητές/-τριες να έχουν μια διαδραστική δραστηριότητα και στις οικογένειές τους να γνωρίζουν και να συμμετέχουν σε αυτήν (Elboj et al., 2021). Ορισμένες ομάδες έχουν πλέον δημιουργήσει ή διατηρήσει διαδικτυακές Διαλογικές Συναντήσεις. Αυτές επιτρέπουν επίσης τη συμμετοχή ομάδων με γεωγραφική απόσταση (ακόμη και σχολεία από διαφορετικές χώρες).

4.2 Η επιλογή των έργων

Η επιλογή των έργων είναι ζωτικής σημασίας για τις Διαλογικές Συναντήσεις. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ένα από τα βασικά κριτήρια είναι η επιλογή ενός έργου που είναι καθολικά σχετικό. Πολλές λέσχες βιβλίου δεν συμμερίζονται αυτό το κριτήριο. Ωστόσο, στις Διαλογικές Συναντήσεις, ο χρόνος και η προσπάθεια επενδύονται στην ενασχόληση με τα έργα για τα οποία υπάρχει ευρεία συναίνεση ως προς την αξία και τη σημασία τους. Αν και δεν υπάρχει ένας ολοκληρωμένος κατάλογος αυτών των «κλασικών» ή παγκόσμιων έργων, υπάρχουν έργα που αποτελούν αναμφισβήτητα λογοτεχνικά ή πολιτιστικά ορόσημα. Έτσι, δεν ταιριάζουν όλα στις Διαλογικές Συναντήσεις. Αν επιθυμούμε να διεκδικήσουμε την αξία ενός ενδιαφέροντος αλλά μάλλον άγνωστου συγγραφέα, μπορούμε να το κάνουμε ως άλλη δραστηριότητα. Οι Διαλογικές Συναντήσεις είναι αφιερωμένες στο να φέρνουν τα καλύτερα έργα της ανθρωπότητας πιο κοντά σε όλους τους ανθρώπους και να χρησιμοποιούν τις αδιαμφισβήτητες ιδιότητές τους για συναρπαστικές συζητήσεις. Στο Κεφάλαιο 5, προτείνονται ορισμένα έργα για κάθε είδος Διαλογικής Συνάντησης. Προτείνεται επίσης η χρήση της Συλλογής των Διαθέσιμων Πόρων του έργου Dive In Dialogue.

Μεταξύ των έργων που πληρούν αυτό το κριτήριο, στις περισσότερες περιπτώσεις, η ίδια η ομάδα επιλέγει τη λογοτεχνία, τη μουσική ή το έργο που θέλει να συζητήσει. Ο/Η συντονιστής/-τρια μπορεί να προτείνει κάποιες επιλογές και να αφήσει την ομάδα να αποφασίσει ποια θέλει, ενώ πολλές φορές, παραμένουν και άλλες επιλογές στον κατάλογο για μελλοντικές συναντήσεις. Οι συμμετέχοντες/-ουσες συχνά κάνουν οι ίδιοι/-ες προτάσεις, ιδίως όταν εξοικειώνονται περισσότερο με τη δραστηριότητα.

Ανάλογα με την ηλικία των συμμετεχόντων/-ουσών, μπορεί να χρειαστεί προσαρμογή του επιλεγμένου έργου. Μια διασκευή ενός βιβλίου της παγκόσμιας λογοτεχνίας εξακολουθεί να έχει το πλεονέκτημα σε σχέση με άλλα βιβλία της αγοράς ότι οι μαθητές/-τριες θα εξοικειωθούν με τους χαρακτήρες, τις ιστορίες και τις πλοκές των μεγάλων έργων. Τούτου λεχθέντος, ορισμένες διασκευές είναι καλύτερες από άλλες. Κάποιες διασκευές απλοποιούν το κείμενο τόσο πολύ που αυτό παραμορφώνεται και χάνει όλο τον πλούτο του. Έτσι, ενώ η κρίση της ποιότητας των διασκευών μπορεί να είναι δύσκολη, θα πρέπει να ελέγχεται ότι το αρχικό περιεχόμενο και το νόημα διατηρούνται όσο το δυνατόν περισσότερο.

Ιδανικά, κάθε συμμετέχων/-ουσα θα πρέπει να έχει ένα αντίγραφο του έργου που συζητούν. Το βιβλίο, μια αναπαραγωγή του έργου τέχνης, ένα αρχείο ή έναν σύνδεσμο για τη μουσική. Υπάρχουν διάφορες επιλογές για να εξασφαλιστεί η πρόσβαση των συμμετεχόντων/-ουσών στο έργο. Ορισμένα σχολεία, για παράδειγμα, έχουν ήδη επιλέξει και αγοράσει πολλά βιβλία, τα οποία χρησιμοποιούν διαφορετικοί/-ές μαθητές/-τριες κάθε χρόνο. Σε άλλες περιπτώσεις, παραγγέλλονται από βιβλιοθήκες ή με επιχορήγηση ή ενίσχυση. Η Συλλογή των Διαθέσιμων Πόρων του έργου Dive In Dialogue, η οποία διαθέτει προσβάσιμα έργα σε διάφορες γλώσσες, είναι επίσης χρήσιμη για το σκοπό αυτό.

4.3 Ο/Η συντονιστής/-τρια

Ένα μέλος της ομάδας ορίζεται ως συντονιστής/-τρια της Συνάντησης. Το πρόσωπο αυτό μπορεί να είναι δάσκαλος/-α, μέλος της οικογένειας, εθελοντής/-τρια ή οποιοσδήποτε άλλο πρόσωπο. Ο/Η συντονιστής/-τρια είναι συνήθως και αυτός/-ή που διευκολύνει όλη τη διαδικασία λήψης αποφάσεων: εξηγεί τη δυναμική, εξασφαλίζει την κατάλληλη επιλογή των έργων που θα συζητηθούν και τη διαθεσιμότητά τους. Σε πολλές ομάδες, όπως οι ομάδες ενηλίκων, όλα αυτά τα καθήκοντα μπορεί να είναι κοινές ευθύνες. Κατά τη συζήτηση, ο/η συντονιστής/-τρια είναι υπεύθυνος/-η να διασφαλίσει ότι όλοι/-ες όσοι/-ες επιθυμούν να συνεισφέρουν το κάνουν, και ότι όλοι/-ες τηρούν τη σειρά τους, ενώ παράλληλα διασφαλίζουν ότι αναγνωρίζονται οι απόψεις των άλλων. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στα άτομα που συμμετέχουν λιγότερο ή αντιμετωπίζουν σημαντικότερες προκλήσεις και τους δίνεται ο λόγος πριν από ένα άτομο που έχει ήδη συμμετάσχει. Έτσι, η συμμετοχή είναι όσο το δυνατόν πιο αμερόληπτη και ποικίλη. Ο/Η συντονιστής/-τρια μπορεί να συμμετέχει, αλλά δεν πρέπει να επιβάλλει τις προσωπικές του/της απόψεις ή θέσεις.

4.4 Πριν τη συνάντηση

Πριν συμμετάσχουν στη Διαλογική Συνάντηση, οι συμμετέχοντες/-ουσες πρέπει να διαβάσουν, να ακούσουν ή να παρακολουθήσουν το έργο που έχει συμφωνηθεί προηγουμένως. Στην περίπτωση λογοτεχνικών έργων, η ομάδα συμφωνεί πόσες σελίδες θα διαβαστούν μέχρι την επόμενη συνάντηση πριν από τη διεξαγωγή της πρώτης συνάντησης και στο τέλος κάθε συνάντησης. Στην περίπτωση ενός επιστημονικού άρθρου ή ενός έργου τέχνης (ενός πίνακα ζωγραφικής, ενός αγάλματος ή ενός μουσικού έργου), μπορούν να συμφωνήσουν ότι η συζήτηση θα αφορά ολόκληρο το έργο ή μόνο ένα μέρος του συνόλου.

Πέρα από την απλή «ανάγνωση», οι συμμετέχοντες/-ουσες μπορούν να προετοιμάσουν συνεισφορές στη συζήτηση. Στην περίπτωση της λογοτεχνίας, μπορούν να επιλέξουν μια συγκεκριμένη παράγραφο που θέλουν να μοιραστούν με τους/τις άλλους/-ες και να αναφέρουν τους λόγους για τους οποίους βρίσκουν το συγκεκριμένο απόσπασμα ιδιαίτερα αξιοσημείωτο. Μπορούν να συζητήσουν παραγράφους ή αποσπάσματα που τους κίνησαν το ενδιαφέρον ή που βρήκαν απολαυστικά ή που τους θύμισαν κάτι. Σε άλλες περιπτώσεις, η επιλογή μπορεί να είναι ένα συγκεκριμένο θέμα του έργου που θα ήθελαν να μοιραστούν και να συζητήσουν μέσα στην ομάδα.

4.5 Κατά τη διάρκεια της συνάντησης

Τα παρακάτω βήματα απεικονίζουν τη δυναμική των Διαλογικών Συναντήσεων, όποιος κι αν είναι ο τύπος τους:

Ο/Η συντονιστής/-τρια ρωτά όσους/-ες θέλουν να συνεισφέρουν και ετοιμάζει έναν κατάλογο συμμετεχόντων/-ουσών. Δεν υπάρχουν κριτήρια για τη σειρά των συνεισφορών (δεν χρειάζεται να ακολουθούν τη σειρά των σελίδων ενός κειμένου ή το αντίστοιχο σε άλλου είδους έργα). Ο/Η συντονιστής/-τρια ενθαρρύνει τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες να συνεισφέρουν με τις ήδη προετοιμασμένες επιλογές τους.

Ο/Η συντονιστής/-τρια ανοίγει τη συνεδρία και υπενθυμίζει στους/στις συμμετέχοντες/-ουσες τους κανόνες (αν χρειάζεται): οι παρεμβάσεις γίνονται με τη σειρά όταν το υποδείξει ο/η συντονιστής/-τρια, όταν μιλάει ένα άτομο οι υπόλοιποι/-ες πρέπει να προσέχουν και να μη μιλούν ή να μην διακόπτουν, όλες οι τοποθετήσεις πρέπει να γίνονται σεβαστές και ποτέ να μην γίνονται υποτιμητικά σχόλια, να διευκολύνονται όλοι/-ες να μιλήσουν και να έχουν προτεραιότητα όσοι/-ες δεν έχουν μιλήσει.

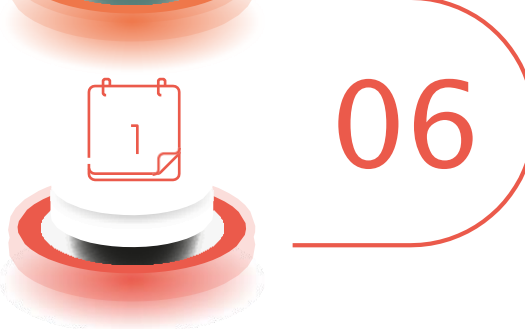
Αφού ο/η συμμετέχων/-ουσα μοιραστεί τις σκέψεις του/της, ο/η συντονιστής/-τρια ανοίγει διάλογο με όλους/-ες τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες, ενθαρρύνοντάς τους/τες να μοιραστούν τις απόψεις και τους προβληματισμούς τους για το συγκεκριμένο απόσπασμα. Ο/Η συντονιστής/-τρια δίνει προτεραιότητα σε όσους/-ες είναι λιγότερο συμμετοχικοί/-ες ή δυσκολεύονται να εκφράσουν τις ιδέες τους, προωθώντας έτσι την ισότιμη και ποικιλόμορφη συμμετοχή. Ο/Η συντονιστής/-τρια διασφαλίζει ότι δεν υπάρχουν διακοπές ενόσω ένα άτομο μιλάει και αποτρέπει αποκλεισμούς ή ανάρμοστα σχόλια προς άλλους/-ες συμμετέχοντες/-ουσες.

Στη συνέχεια, ο/η συντονιστής/-τρια ζητά από τον/την πρώτο/-η συμμετέχοντα/-ουσα στον κατάλογο να διαβάσει δυνατά την επιλεγμένη παράγραφο ή να εξηγήσει την επιλογή του/της και να μοιραστεί τον λόγο για τον οποίο την επέλεξε, τι βρήκε σημαντικό σε αυτό το μέρος του έργου ή οποιονδήποτε άλλο προσωπικό λόγο για την επιλογή της ιδέας (ίσως μια προσωπική ανάμνηση, για παράδειγμα).

Η διαδικασία αυτή επαναλαμβάνεται για κάθε απόσπασμα που διαβάζεται κατά τη διάρκεια της Συνάντησης, επιτρέποντας τη δημιουργία νέου νοήματος μέσω μιας διαλογικής ανταλλαγής ιδεών. Στόχος της Συνάντησης δεν είναι να καταλήξει σε κάποιο συγκεκριμένο συμπέρασμα, αλλά να δημιουργήσει έναν ασφαλή χώρο για διάλογο και κοινό προβληματισμό.

Τα τελευταία λεπτά της Συνάντησης αφιερώνονται στη διευθέτηση του προγράμματος της επόμενης συνάντησης.

Στην ουσία, η Συνάντηση είναι ένας χώρος ανταλλαγής απόψεων και συναισθημάτων που βιώνουν οι συμμετέχοντες/-ουσες κατά την ανάγνωση του κειμένου ή την απόλαυση ενός μουσικού ή καλλιτεχνικού έργου. Μέσω αυτού του διυποκειμενικού διαλόγου, οι συμμετέχοντες/-ουσες δύνανται να εξετάσουν από κοινού σε μεγαλύτερο βάθος πολύπλοκα θέματα, συνδέοντας τις εμπειρίες τους με μορφές εργαλειακής μάθησης.

Η Διαλογική Συνάντηση δημιουργεί ένα περιβάλλον όπου όλες οι συνεισφορές εκτιμώνται και γίνονται σεβαστές, προωθώντας αξίες όπως ο σεβασμός, η ανεκτικότητα, η αλληλεγγύη και η συνύπαρξη. Ενθαρρύνεται η ενεργός συμμετοχή στην κοινή δημιουργία της γνώσης, επιτρέποντας την αμοιβαία βοήθεια και μάθηση.

ΔΙΑΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ	ΤΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
Οι Διαλογικές Συναντήσεις έχουν τις ρίζες τους στη διαλογική μάθηση, η οποία συνεπάγεται μια κοινή ερμηνεία στο πλαίσιο μιας διαδικασίας που εκτιμά τη συλλογιστική έναντι των παραδοχών της κατάστασης ή της εξουσίας. Μέσω αυτής της διαλογικής διαδικασίας, τόσο τα άτομα όσο και ολόκληρη η ομάδα συνεισφέρουν νέες προοπτικές και πρόσθετα επίπεδα νοήματος στην εμπειρία της ανάγνωσης κλασικών συγγραφέων, της ακρόασης κλασικής μουσικής ή της εκτίμησης έργων τέχνης. Αυτή η διαδραστική προσέγγιση διευκολύνει την επίτευξη βαθύτερων επιπέδων κριτικής σκέψης και κατανόησης που δεν θα ήταν εφικτό να επιτευχθούν κατά την ενασχόληση με αυτές τις δραστηριότητες μεμονωμένα.	Μια συνάντηση κατά την οποία δεν έχει ολοκληρωθεί η απαραίτητη προεργασία, όπως η ανάγνωση του συμφωνημένου κεφαλαίου βιβλίου ή η ακρόαση του μουσικού κομματιού, πριν από τη συνάντηση, ή μια συνάντηση που περιστρέφεται γύρω από ένα συναρπαστικό θέμα όπου ένας/μία ειδικός μεταδίδει γνώσεις.
Το έργο που επιλέγεται και συζητείται είναι ένα «κλασικό έργο» ή μια από τις καλύτερες παγκόσμιες συνεισφορές στην ανθρωπότητα.	Οποιοδήποτε έργο μπορεί να επιλεγεί εφόσον οι συμμετέχοντες/-ουσες συμφωνούν με αυτό.
Η κοινή κατανόηση του έργου διαμορφώνεται μέσω συλλογικών ερμηνειών που διευκολύνονται από τον ισότιμο διάλογο μεταξύ όλων των συμμετεχόντων/-ουσών.	Ο διάλογος είναι σύμφωνος με τη δυναμική της εξουσίας, όπου τα άτομα με υψηλότερο ακαδημαϊκό κύρος μονοπωλούν τη συζήτηση ή επιβάλλουν τις ερμηνείες τους αντί να εκτιμούν την εγκυρότητα της επιχειρηματολογίας.
Αξίες όπως η συνύπαρξη, ο σεβασμός και η αλληλεγγύη καλλιεργούνται και προωθούνται μέσω του ισότιμου διαλόγου. Ο κύριος στόχος είναι κάθε συμμετέχων/-ουσα να μαθαίνει το μέγιστο δυνατό.	Κάθε συμμετέχων/-ουσα προσπαθεί να μάθει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις ικανότητές του ατομικά και αντιλαμβάνεται ότι οι δυσκολίες των άλλων μπορεί να είναι επιζήμιες για τον/την ίδιο/-α.
Οι αποφάσεις σχετικά με τη δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένης της επιλογής των έργων, της συχνότητας των συνεδριών, της επιλογής του/της συντονιστή/-τριας κ.λπ., λαμβάνονται μέσω μιας διαλογικής διαδικασίας που αφορά όλους/-ες τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες.	Οι συμμετέχοντες/-ουσες δεν έχουν λόγο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με τη δραστηριότητα.
Ο/Η συντονιστής/-τρια της Διαλογικής Συνάντησης δεν απαιτείται να είναι ειδικός στον συγκεκριμένο τομέα. Ο ρόλος του/της είναι να διαθέτει γνώσεις σχετικά με τη λειτουργία και τα κριτήρια των Διαλογικών Συναντήσεων και να διασφαλίζει την ομαλή διεξαγωγή της δραστηριότητας.	Ο/Η συντονιστής/-τρια, ο/η οποίος/-α είναι ειδικός στον συγκεκριμένο τομέα, παρέχει σχετικές εξηγήσεις στους/στις υπόλοιπους/-ες συμμετέχοντες/-ουσες.

5. ΤΥΠΟΙ ΔΙΑΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ

5.1 .Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις

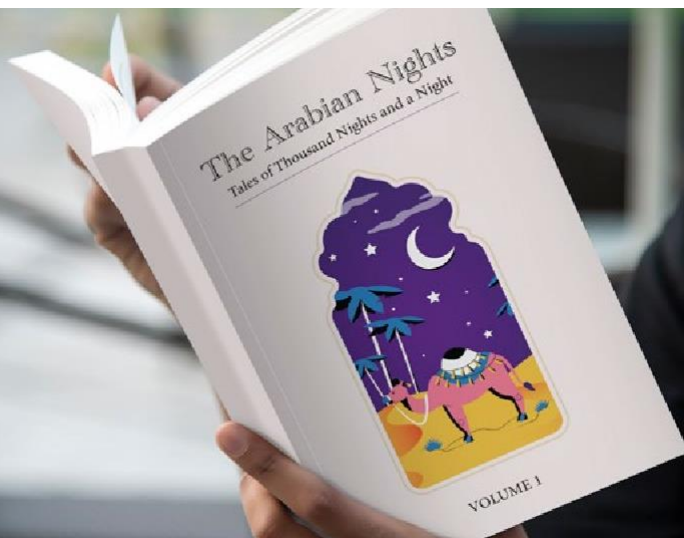
Οι Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις είναι αφιερωμένες στα σπουδαιότερα λογοτεχνικά έργα της ανθρωπότητας από μια μεγάλη ποικιλία πολιτισμών και εποχών: βιβλία όπως η Οδύσσεια, οι Χίλιες και μία νύχτες, η Θεία Κωμωδία, η Καμπίνα του θείου Τομ ή η Μεταμόρφωση, μεταξύ πολλών άλλων κλασικών έργων από όλες τις εποχές και τους πολιτισμούς.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις αφορούν ολόκληρο το βιβλίο και όχι ένα συγκεκριμένο τμήμα ή κεφάλαιο- ως εκ τούτου, η ανάγνωση και ο διάλογος ενός βιβλίου διαρκεί πολλές συνεδρίες. Για παράδειγμα, πολλά σχολεία που διοργανώνουν εβδομαδιαίες συναντήσεις μπορεί να ασχοληθούν με ένα ή δύο βιβλία κάθε τετράμηνο. Στο τέλος κάθε συνάντησης, η ομάδα συμφωνεί σχετικά με το κεφάλαιο (ή τα κεφάλαια) ή το απόσπασμα (ή τα αποσπάσματα) που θα διαβαστούν και θα συζητηθούν στην επόμενη συνάντηση.

Εφόσον είναι δυνατόν, οι συμμετέχοντες/-ουσες διαβάζουν την πρωτότυπη έκδοση (ή μια μετάφραση). Ωστόσο, με τα παιδιά, είναι συχνά απαραίτητο να χρησιμοποιηθούν διασκευές. Στην περίπτωση αυτή, είναι σημαντικό να επιλέγονται διασκευές καλής ποιότητας. Όπως προαναφέρθηκε, οι διασκευές πρέπει να διατηρούν, όσο το δυνατόν περισσότερο, τη συμβολή του έργου, προσαρμόζοντας τις πτυχές που είναι απαραίτητες για να έχουν οι συμμετέχοντες/-ουσες πρόσβαση στο περιεχόμενό του, για παράδειγμα, προσαρμόζοντας τη γλώσσα στην ηλικία των συμμετεχόντων/-ουσών ή χρησιμοποιώντας εικόνες για να υποστηρίξουν/εξηγήσουν την ιστορία. Δεν συνιστώνται προσαρμογές σε ενήλικες με χαμηλές δεξιότητες γραφής και ανάγνωσης, αλλά ο ρυθμός ανάγνωσης θα πρέπει να προσαρμόζεται στις ανάγκες και να παρέχεται υποστήριξη, εάν είναι απαραίτητο, κατά την προετοιμασία της Διαλογικής Συνάντησης.

Οι Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις προωθούν τη συνήθεια της ανάγνωσης σε όλες τις ηλικίες. Επιπλέον, έχουν το πρόσθετο πλεονέκτημα ότι ενισχύουν τις δεξιότητες κριτικής σκέψης και τις γνωστικές ικανότητες που σχετίζονται με την κατανόηση. Οι συναντήσεις αυτές παρέχουν επίσης την ευκαιρία στους/στις συμμετέχοντες/-ουσες να αναπτύξουν το λεξιλόγιό τους, τη γραμματική και την ορθογραφία, καθώς και να αποκτήσουν επίγνωση της ιστορίας και των αφηγηματικών τεχνικών. Μέσω του διαλόγου, οι συμμετέχοντες/-ουσες βελτιώνουν επίσης τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένης της εκ περιτροπής συμμετοχής και της έκφρασης των απόψεών τους και των προσωπικών τους προβληματισμών, ενώ παράλληλα ενισχύουν την επιχειρηματολογική τους δύναμη (Ruiz-Eugenio et al., 2023).

Οι έρευνες έχουν ήδη αναδείξει τα οφέλη της ανάγνωσης της κλασικής λογοτεχνίας, ή αυτών που μπορούν να θεωρηθούν ως τα καλύτερα λογοτεχνικά έργα. Για παράδειγμα, μια μελέτη νευροαπεικόνισης έδειξε ότι η ανάγνωση του Σαίξπηρ ενεργοποιεί πολύ περισσότερες περιοχές του εγκεφάλου (σαν ένα είδος καταιγίδας) από την ανάγνωση ενός μπεστ σέλερ, η οποία δεν προκαλεί σχεδόν καμία εγκεφαλική δραστηριότητα (Keidel et al., 2013). Μια άλλη έρευνα που δημοσιεύθηκε στο έγκριτο περιοδικό Nature (Lenhart et al., 2023), η οποία συνίστατο σε μια διαχρονική μελέτη στην οποία συμμετείχαν περισσότεροι/-ες από έξι χιλιάδες Γερμανοί/-ίδες έφηβοι/-ες ηλικίας 10 έως 15 ετών, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μόνο η κλασική λογοτεχνία ήταν σε θέση να βελτιώσει τη φιλοκοινωνική συμπεριφορά και την κοινωνική προσαρμογή των εφήβων σε σύγκριση με τα μη μυθιστορήματα, τα κόμικς και τα είδη της λαϊκής λογοτεχνίας. Ο Ruiz-Eugenio και οι συνεργάτες του (2023) κατέδειξαν τη βελτίωση των γλωσσικών και αναγνωστικών δεξιοτήτων καθώς και την ενίσχυση των αξιών που προάγουν την κοινωνική συνοχή.

Οι Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις ενισχύουν την κριτική σκέψη, την επικοινωνία και την κοινωνική συνοχή μέσω της ανάγνωσης κλασικής λογοτεχνίας.

5.2. Διαλογικές Καλλιτεχνικές Συναντήσεις

Τα καλύτερα καλλιτεχνικά έργα της ανθρωπότητας σηματοδοτούν ένα πριν και ένα μετά στις ανθρώπινες κοινωνίες. Η παρατήρηση και η συζήτηση αυτών των υπέροχων έργων επιτρέπει τη διεύρυνση των καλλιτεχνικών γνώσεων, την κατανόηση και τον προβληματισμό για κρίσιμα κοινωνικά ζητήματα. Στις Διαλογικές Καλλιτεχνικές Συναντήσεις, οι συμμετέχοντες/-ουσες συζητούν για τις εικαστικές τέχνες, όπως πίνακες ζωγραφικής, γλυπτά, αρχιτεκτονική ή παραστατικές τέχνες.

Ιδανικά, οι συμμετέχοντες/-ουσες θα μπορούσαν να έχουν πρόσβαση σε μια αναπαραγωγή του έργου πριν από τη συζήτηση. Καθώς η προετοιμασία μπορεί να είναι συντομότερη από ό,τι στις Λογοτεχνικές Διαλογικές Συναντήσεις, το έργο μπορεί να προβληθεί και να συζητηθεί στην ίδια συνάντηση.

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης, ο/η συντονιστής/-τρια σημειώνει τα άτομα που θέλουν να παρουσιάσουν μια ιδέα. Στη συνέχεια, δίνει το λόγο σε ένα από αυτά τα άτομα, και στη συνέχεια υπάρχει σειρά για να συζητηθεί η ιδέα. Τα σχόλια μπορούν να αφορούν λεπτομέρειες του έργου (όπως τα χρώματα ενός ουρανού, η έκφραση μιας προτομής) ή το έργο στο σύνολό του.

Οι συμμετέχοντες/-ουσες μοιράζονται τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους ως θεατές και ο διάλογος επιτρέπει την εμπάθυνση του τρόπου με τον οποίο οι διαφορετικοί θεατές/-τριες αντιλαμβάνονται, αισθάνονται και ανταποκρίνονται σε ένα έργο τέχνης. Άλλωστε, οι προσωπικές και κοινωνικές συνθήκες υπό τις οποίες ένας/μία καλλιτέχνης/-ίδα δημιούργησε έναν πίνακα επηρεάζουν την ερμηνεία του και τους προβληματισμούς που μας προτείνει. Για παράδειγμα, οι Διαλογικές Καλλιτεχνικές Συγκεντρώσεις για τους πίνακες του Botticelli προωθούν σχετικούς διαλόγους και μάθηση σχετικά με τη φιγούρα της Αφροδίτης, θεάς του έρωτα και της ομορφιάς.

Όπως και στις άλλες συναντήσεις, ο διάλογος είναι τόσο ουσιαστικός όσο και η επιλογή των έργων, παγκόσμιες αναφορές όλων των εποχών. Οι συγκεντρώσεις αναπτύσσουν το ενδιαφέρον και την περιέργεια να εμβαθύνει κάποιος/-α στην ιστορία της τέχνης.

Παρόλο που οι Διαλογικές Καλλιτεχνικές Συναντήσεις είναι σημαντικές από μόνες τους και δεν απαιτούν άλλες συναντήσεις, πολλά έργα τέχνης καθιστούν πράγματι δυνατή τη συσχέτιση με έργα από άλλες συναντήσεις: Η Μόνα Λίζα με τα επιστημονικά έργα του Λεονάρντο Ντα Βίντσι ή το Ταζ Μαχάλ με το ποίημα Μαχαμπαράτα.

Πίνακας: La nascita di Venere - Sandro Botticelli

5.3. Διαλογικές Μαθηματικές Συναντήσεις

Οι Διαλογικές Μαθηματικές Συναντήσεις αποτελούνται από Διαλογικές Συναντήσεις σχετικά με κλασικά αναγνώσματα στα μαθηματικά, επιστημονικά άρθρα που επικεντρώνονται στα μαθηματικά ή ακόμη και εγχειρίδια μαθηματικών. Δεν έχουν σκοπό να αντικαταστήσουν άλλες δραστηριότητες για την εκμάθηση μαθηματικών διαδικασιών, αλλά να ανοίξουν περαιτέρω ευκαιρίες μάθησης.

Η διαδικασία είναι η ίδια με τις προαναφερθείσες Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις. Οι συμμετέχοντες/-ουσες επιλέγουν ένα κλασικό ανάγνωσμα για ένα συγκεκριμένο θέμα, όπως η ιστορία των αριθμητικών συστημάτων. Στις Διαλογικές Μαθηματικές Συναντήσεις, οι συμμετέχοντες/-ουσες προβαίνουν σε ισότιμο διάλογο για να ενισχύσουν τη μάθηση και την κατανόηση των μαθηματικών εννοιών που καλύπτονται στα βιβλία. Μέσω του ισότιμου διαλόγου, οι συμμετέχοντες/-ουσες μαθαίνουν από κοινού το νόημα των μαθηματικών αντικειμένων που συζητούνται, οδηγώντας σε μια συλλογική μαθησιακή εμπειρία (Díez-Palomar, 2017; 2020).

Υπάρχουν λιγότερες εμπειρίες Διαλογικών Μαθηματικών Συναντήσεων από ότι Λογοτεχνικών Συναντήσεων και λιγότερες κατάλληλες προσαρμογές έργων αναφοράς για την πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ακόμα κι έτσι, ορισμένοι/-ες συγγραφείς που εργάστηκαν σε διαφορετικά κέντρα είναι ο Ευκλείδης, η Υπατία της Αλεξάνδρειας, ο Αρχιμήδης, ο Μπασκάρα, ο Ντεκάρτ, ο Κοπέρνικος, ο Γαλιλαίος, ο Κέπλερ και συγγραφείς όπως ο Boyer, ο Klein, ο Jean-Paul Collette και άλλοι/-ες.

Ενώ οι συναντήσεις μυθιστορημάτων και λογοτεχνικών έργων διεξάγονται για το σύνολο του βιβλίου, στην περίπτωση αυτή, μπορεί να υπάρξουν εμπειρίες κατά τις οποίες επιλέγονται συγκεκριμένα μέρη των έργων - για παράδειγμα, επειδή είναι συνεκτικά με το θέμα της διδακτέας ύλης των μαθηματικών που επεξεργάζεται εκείνη τη στιγμή το σχολείο.

Οι Διαλογικές Μαθηματικές Συναντήσεις ενισχύουν τη συλλογική μάθηση και την κατανόηση των μαθηματικών εννοιών μέσω ισότιμου διαλόγου, εστιάζοντας σε κλασικά αναγνώσματα και επιστημονικά άρθρα.

5.4. Διαλογικές Επιστημονικές Συναντήσεις

Οι Διαλογικές Επιστημονικές Συναντήσεις ενισχύουν το διάλογο μεταξύ επιστήμης και κοινωνίας, ενδυναμώνουν τις σχέσεις και ισχυροποιούν την ικανότητα όλων των ανθρώπων να αμφισβητούν τον εαυτό τους, να αναζητούν πληροφορίες και να λαμβάνουν καλύτερες αποφάσεις μπροστά στις προκλήσεις της σημερινής κοινωνίας (Buslón et al., 2020).

Αυτές οι συναντήσεις ενδέχεται να ξεκινήσουν με το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων/-ουσών να ασχοληθούν με την επιστήμη ή να παρουσιαστεί ως μια διαφορετική προσέγγιση της βιολογίας, της χημείας και της γλωσσολογίας. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι Διαλογικές Επιστημονικές Συναντήσεις δεν περιορίζονται στις φυσικές επιστήμες, αλλά περιλαμβάνουν όλους τους τομείς της επιστημονικής γνώσης που έχει συσσωρεύσει η ανθρωπότητα με την πάροδο του χρόνου (π.χ. τις φυσικές επιστήμες, τις τυπικές επιστήμες, τη μηχανική και την τεχνολογία, τις επιστήμες της ζωής και της υγείας, τις κοινωνικές επιστήμες και τις ανθρωπιστικές επιστήμες).

Η επιλογή επιστημονικών κειμένων μπορεί να αποτελείται από ολόκληρα βιβλία, άρθρα ή κείμενα ιδιαίτερης σημασίας. Μπορεί να είναι κλασικά κείμενα (π.χ. του Λουκρήτιου, του Galileo Galilei, του Κοπέρνικου, του Κέπλερ) ή επιστημόνων της σύγχρονης εποχής (π.χ. του Hawking ή του Kandel). Μπορούν επίσης να επιλεγούν άρθρα δημοσιευμένα σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά αναγνωρισμένα και επικυρωμένα από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα για την επιστημονική τους απήχηση. Οι πολιτικές ανοικτής πρόσβασης των επιστημονικών περιοδικών διευκολύνουν την επιλογή αυτή. Σε κάθε περίπτωση, τα έργα πρέπει να είναι κείμενα που ανήκουν στην αρχική πηγή, όχι ερμηνείες άλλων συγγραφέων ή περιλήψεις που έχουν γίνει από διαφορετικούς συγγραφείς. Στην περίπτωση μεταφρασμένων κειμένων, πρέπει να διασφαλίζεται η ποιότητα της μετάφρασης.

Δεν πρέπει να υποτιμάται η ικανότητα των συμμετεχόντων/-ουσών να εργάζονται πάνω σε ένα κείμενο με ιδιαίτερο επίπεδο δυσκολίας, καθώς σε αυτές τις περιπτώσεις υπάρχουν πολύ περισσότερες εξαιρετικές ευκαιρίες για κατανόηση και συλλογισμό από κοινού. Άλλωστε, ορισμένα κλασικά επιστημονικά βιβλία, όπως το βιβλίο του Δαρβίνου Περί της Καταγωγής των Ειδών, έχουν καλές προσαρμογές για παιδιά. Αναδύονται πολύ ενδιαφέρουσες πρωτοβουλίες για να φέρουν τις επιστημονικές ανακαλύψεις πιο κοντά στα παιδιά, όπως το περιοδικό *Frontiers for Young Minds*, που προσφέρει επιστημονικά άρθρα ανοικτής πρόσβασης γραμμένα από επιστήμονες και αξιολογημένα από παιδιά και εφήβους.

5.5. Διαλογικές Μουσικές Συναντήσεις

Η επικοινωνιακή και εκφραστική δύναμη της μουσικής διαφέρει από εκείνη των λέξεων, γεγονός που συχνά επιτρέπει την παρατήρηση: «Αυτό δεν μπορεί να εκφραστεί με λόγια». Η εξερεύνηση του βασιλείου της μουσικής είναι μια συναρπαστική περιπέτεια.

Στον σύγχρονο κόσμο, ακούγεται συνεχώς μουσική, συχνά χωρίς την ατομική επιλογή. Υπάρχει μουσική στα μαγαζιά, στις διαφημίσεις, στο διαδίκτυο, στα διαμερίσματα των γειτόνων, στο σπίτι. Ο/Η καθένας/καθεμία μπορεί να δημιουργήσει λίστες αναπαραγωγής, να βγει για χορό ή να ακούσει μουσική και να επιλέξει τη μουσική ως υπόκρουση σε άλλες δραστηριότητες. Τα αγόρια και τα κορίτσια διαμορφώνουν τις μουσικές τους προτιμήσεις από νεαρή ηλικία με καθοριστικό παράγοντα διαμόρφωσης τις τάσεις που θέτει η μουσική βιομηχανία, η οποία έχει σημαντική οικονομική και κοινωνική επιρροή.

Σε αντίθεση με τη μουσική στην οποία εκτίθενται οι μαθητές/-τριες και την οποία ακούνε σκόπιμα καθημερινά, η κλασική μουσική γίνεται όλο και περισσότερο μειοψηφική επιλογή, ακόμη και στα μαθήματα μουσικής. Πέρα από αυτό, φαίνεται ότι ορισμένοι λόγοι φτάνουν στο σημείο να κατηγορούν την κλασική μουσική ότι είναι ελιτιστική ή ότι αντιπροσωπεύει και αναπαράγει τις κοινωνικές ανισότητες. Εν συνεχεία, με τη φιλοδοξία να συνδεθεί με τις προτιμήσεις των

νέων, η κλασική μουσική αντικαθίσταται από πιο «δημοφιλή» και «μοντέρνα» μουσική, όπως τα μοντέρνα συγκροτήματα.

Οι Διαλογικές Μουσικές Συναντήσεις προσφέρουν την ευκαιρία εκμάθησης των δεξιοτήτων της ενεργητικής ακρόασης της μουσικής, ανακάλυψης θεμελιωδών κομματιών της μουσικής ιστορίας, εκτίμησης και κατανόησης της πολιτιστικής κληρονομιάς και διεύρυνσης των μουσικών προτιμήσεων. Οι συμμετέχοντες/-ουσες ακούνε το έργο στο σπίτι ή σε προηγούμενη συνάντηση και η τρέχουσα Συνάντηση αφιερώνεται εξ ολοκλήρου σε έναν διάλογο σχετικά με τις αισθήσεις, τις ερμηνείες και τις εμπειρίες της ακρόασης.

Οι έρευνες δείχνουν ότι οι Διαλογικές Μουσικές Συναντήσεις επιβεβαιώνουν ότι όλοι οι άνθρωποι μπορούν να εκτιμήσουν και να απολαύσουν την υψηλότερη ποιότητα μουσικής, αμφισβητώντας τις θεωρίες του πολιτιστικού ελιτισμού (López de Aguilera et al., 2023). Έργα όπως οι όπερες του Μότσαρτ ή του Βέρντι, οι καντάτες του Μπαχ, τα κοντσέρτα του Μπετόβεν και οι συμφωνίες του Μάλερ είναι μερικά μόνο παραδείγματα που αξίζει να συζητηθούν. Το ηχηρό ρεφρέν του «Va, Pensiero» από το Nabucco του Verdi εξακολουθεί να έχει σημασία σε σημερινές καταστάσεις, πάνω από 150 χρόνια μετά τη σύνθεσή του, οδηγώντας σε έντονες συζητήσεις σχετικά με τις κρίσεις, τους ανθρώπους, τον ρατσισμό και τις αδικίες.

Εικόνα: Παρτιτούρα της 5ης Συμφωνίας του Μπετόβεν

6. ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/-ΟΥΣΕΣ ΣΤΙΣ ΔΙΑΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ

Οι διαλογικές συναντήσεις πραγματοποιούνται σε διάφορα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Ακολουθούν μερικά παραδείγματα που δείχνουν πώς προσαρμόζονται και επαναπροσδιορίζονται σε συγκεκριμένα γεωγραφικά και θεσμικά περιβάλλοντα.

6.1 .Εκπαίδευση στην πρώιμη παιδική ηλικία

Απολαμβάνοντας τις σπουδαίες μυθολογικές ιστορίες από τα πρώιμα παιδικά χρόνια

Οι παιδαγωγοί προσχολικής ηλικίας έχουν ενσωματώσει τις Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις στις τάξεις τους, επεκτείνοντας τις ικανότητες μάθησης και κριτικής σκέψης των μαθητών/-τριών προσχολικής ηλικίας που εξυπηρετούν.

Ένα παράδειγμα παρατηρείται στο σχολείο Mare de Déu de Montserrat στην Καταλονία (Ισπανία), όπου εφαρμόζεται με συνέπεια σε παιδιά τριών ετών για την προώθηση της μάθησης, της αυτορρύθμισης και της φιλοκοινωνικής συμπεριφοράς. Διασκευές κλασικής λογοτεχνίας εισάγονται μέσω κοινής ανάγνωσης και καθοδηγούμενων συζητήσεων. Οι Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις δίνουν τη δυνατότητα στα παιδιά να

εξοικειωθούν με μορφές από κλασικούς πολιτισμούς, όπως ο Οδυσσέας και η Πηνελόπη, η σημασία της Ιθάκης, η δύναμη του Δία ή η επιστημονική εξήγηση του λόγου της πρόωρης άφιξης του κ. Fogg στο Λονδίνο. Μέσω της πρακτικής αυτής, τα παιδιά αποκτούν και χρησιμοποιούν τη γλώσσα πιο αποτελεσματικά και επιδεικνύουν αυξημένο ενδιαφέρον για την ανάγνωση.

Σε πολλά σχολεία, οι εκπαιδευτικοί αναλαμβάνουν προπαρασκευαστικές ενέργειες για να εξασφαλίσουν την ομαλή λειτουργία των συναντήσεων. Για παράδειγμα, σε κάθε εβδομαδιαία συνάντηση, πριν από την έναρξη, χρησιμοποιείται υποστηρικτικό υλικό, όπως μαριονέτες και κάρτες μνήμης, και οι μαθητές/-τριες χωρίζονται σε διαφορετικές μικρές ομάδες για την προώθηση της εξοικείωσης και της εμπιστοσύνης. Επιπλέον, ο/η δάσκαλος/-α επαναλαμβάνει τους κανόνες της Διαλογικής Συνάντησης (π.χ. το σήκωμα των χεριών, ο σεβασμός της σειράς κατά την ομιλία και ο σεβασμός όλων των συνεισφορών), επανεξετάζει τα κρίσιμα στοιχεία της ιστορίας και χρησιμοποιεί κάρτες για την οπτική αναπαράσταση των χαρακτήρων και των χαρακτηριστικών τους. Τα μέτρα αυτά δημιουργούν ένα ασφαλές και πλαισιωμένο περιβάλλον για ουσιαστική εμπλοκή.

Ο θετικός αντίκτυπος που παράγεται από τις Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις που υλοποιούνται στα σχολεία ξεπερνά τους τοίχους των σχολείων, δημιουργώντας συνεργασίες με άλλα σχολεία και κοινότητες. Για παράδειγμα, οι μαθητές/-τριες του δημοτικού σχολείου συνεργάστηκαν για τη μεταφορά αυτών των συναντήσεων σε άλλα σχολεία της πόλης τους, συμπεριλαμβανομένων των νηπιαγωγείων. Μαθητές/-τριες και δάσκαλοι/-ες ενός δημοτικού σχολείου με την ονομασία Mare de Déu de Montserrat (Ισπανία) πραγματοποίησαν μια Διαλογική Λογοτεχνική Συνάντηση με θέμα την Οδύσσεια για μαθητές/-τριες από 0 έως 3 ετών που φοιτούσαν σε νηπιαγωγείο της ίδιας περιοχής. Τα μέλη της οικογένειας και της κοινότητας συνεργάστηκαν επίσης για την κατασκευή ενός Δούρειου Ίππου που χρησιμοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της Συνάντησης.

Φωτογραφία: Διαλογική Λογοτεχνική Συνάντηση με θέμα «Ο Δούρειος Ίππος» στην Προσχολική Εκπαίδευση στο σχολείο Mare de Déu de Montserrat στην Terrassa (Ισπανία)

6.2. Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Διέγερση της επιστημονικής περιέργειας όλων

Υπάρχουν ενδείξεις ότι οι Διαλογικές Επιστημονικές Συναντήσεις διεγείρουν την επιστημονική περιέργεια. Ως παράδειγμα, οι εκπαιδευτικοί σε ένα πολιτισμικά ποικιλόμορφο σχολείο σε μια γειτονιά με χαμηλό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο στην Ταραγόνα (Ισπανία) εφαρμόζουν τις Διαλογικές Συναντήσεις σε τάξεις από 3 έως 16 ετών. Συγκεκριμένα, τα παιδιά που συμμετέχουν στις Διαλογικές Επιστημονικές Συναντήσεις διαβάζουν διασκευές άρθρων που δημοσιεύονται

ή το Science. Τα άρθρα αυτά παρουσιάζουν έννοιες που ξεπερνούν το σημερινό επίπεδο κατανόησης των παιδιών, λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία και την τάξη τους, παρέχοντας έτσι τόσο μια πρόκληση όσο και μια ευκαιρία για περαιτέρω επιστημονική μάθηση. Οι συζητήσεις καλύπτουν θέματα που συνήθως δεν εξετάζονται στα κανονικά μαθήματα φυσικών επιστημών, όπως το DNA, το ανθρώπινο γονιδίωμα, τα μικροπλαστικά, η κλιματική αλλαγή και οι νευροεπιστήμες.

σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά όπως το Nature

Μέσω αυτών των Διαλογικών Συναντήσεων, οι μαθητές/-τριες αποκτούν πρόσβαση σε επιστημονικές γνώσεις πέρα από το πρόγραμμα σπουδών τους. Τα παιδιά κατανοούν και αφομοιώνουν πραγματικά αυτές τις επιστημονικές έννοιες κατά τη διάρκεια των αλληλεπιδράσεών τους με τους/τις συνομηλίκους/-ές τους, αντί να βασίζονται αποκλειστικά στην ανεξάρτητη ανάγνωση. Οι ισότιμες αλληλεπιδράσεις μεταξύ των παιδιών είναι θεμελιώδεις και οι συντονιστές/-τριες τα κατευθύνουν αντί τους εξηγούν. Η διασφάλιση των αρχών της διαλογικής μάθησης καθ' όλη τη διάρκεια των συναντήσεων αποτελεί σημαντική πρόκληση για τους/τις συντονιστές/-τριες λόγω της ιδιαιτερότητας και ενίοτε της τεχνικής φύσης του περιεχομένου.

Κατά τη διάρκεια των συζητήσεών τους, τα παιδιά θέτουν ενεργά ερωτήματα σχετικά με την ανάπτυξη της επιστήμης και την επιστημονική έρευνα. Ενδεικτικά, στο παρακάτω απόσπασμα, παιδιά δέκα ετών που συζητούσαν για ένα άρθρο εξέφρασαν την περιέργειά τους για το πώς οι επιστήμονες κατάφεραν να αλληλουχήσουν ολόκληρο το ανθρώπινο γονιδίωμα χρησιμοποιώντας ένα κομμάτι μασημένης ρητίνης (Díez-Palomar et al., 2022, σ. 5):

1

«Ολόκληρο το γονιδίωμα έχει εξαχθεί.» Μου τράβηξε την προσοχή γιατί μου φάνηκε απίστευτο ότι είχαν όλες τις πληροφορίες για ένα άτομο από μία τσίχλα.

Ana (Κορίτσι Ρομά από την Ισπανία)

Μα ήταν πριν από 5700 χρόνια.

José (Αγόρι Ρομά από την Ισπανία)

2

3

Βασικά, νομίζω ότι μπορούν να το καταλάβουν μέσω του σάλιου, επειδή το DNA βρίσκεται στο σάλιο, και γι' αυτό μπορούν να το διαπιστώσουν.

Ilias (Αγόρι από το Μαρόκο)

4

Δεν γίνεται να ήταν το σάλιο, θα είχε ήδη στεγνώσει.

Ana

Ναι, αλλά παραμένει- νομίζω ότι θα έμενε [...] όχι ότι αν το αγγίξεις, θα είναι υγρό, όχι, αλλά νομίζω ότι κάτι θα έμενε. Το DNA, νομίζω, θα παρέμενε, το ίδιο το σάλιο θα χανόταν, αλλά το DNA θα συνέχιζε να παραμένει. Το DNA παραμένει επειδή είναι μοναδικό [...] για να δούμε... Το DNA προέρχεται από το σάλιο αλλά, [...], το ότι σάλιο [στεγνώνει] δεν σημαίνει ότι το DNA χάνεται κι αυτό.

5

Ilias

6

Το DNA παραμένει στη ρητίνη επειδή παγιδεύτηκε, το DNA έχει εξαχθεί.

Ana

Αυτού του είδους ο διάλογος αναπαράγεται στις διάφορες Διαλογικές Επιστημονικές Συναντήσεις που πραγματοποιούνται σε σχολεία σε όλο τον κόσμο.

Λογοτεχνία, Καλές Τέχνες και Μουσική με μαθητές/-τριες 8 και 9 ετών

Το Δημοτικό Σχολείο Brusnice είναι ένα μικρό σχολείο με μόλις 200 μαθητές/-τριες στο Novo Mesto της Σλοβενίας. Εκεί, μία δασκάλα της 4ης τάξης, με 22 μαθητές/-τριες ηλικίας 8 έως 9 ετών, άρχισε να εφαρμόζει τις Διαλογικές Συναντήσεις στο πλαίσιο του έργου Dive-In-Dialogue.

Ξεκίνησε με τις Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις στα μαθήματα σλοβενικής λογοτεχνίας. Αρχικά, αποφάσισε να ασχοληθεί με το απόσπασμα του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν - Το Ασχημόπαπο. Οι μαθητές/-τριες είχαν προηγουμένως εξοικειωθεί με τις οδηγίες ανάγνωσης - να το διαβάσουν, να το μελετήσουν στο σπίτι και να σημειώσουν το σημείο του κειμένου που τους άγγιξε περισσότερο συναισθηματικά, τους έκανε εντύπωση και τους έδωσε την αφορμή να σκεφτούν ένα γεγονός από τη ζωή τους. Θα μπορούσαν να γράψουν τις σκέψεις τους σε χαρτί ή να τις μοιραστούν στη συνάντηση.

Η κυκλική διάταξη σε μια Διαλογική Συνάντηση ήταν κάτι οικείο για τους/τις μαθητές/-τριες, καθώς η δασκάλα χρησιμοποιούσε συχνά αυτή τη μορφή δραστηριότητας στην τάξη. Όταν ρωτήθηκαν ποιος/-α θα μοιραζόταν πρώτος/-ή τις σκέψεις του/της, μόνο λίγα παιδιά σήκωσαν το χέρι τους στην πρώτη Διαλογική Συνάντηση.

Η δασκάλα παρατήρησε ότι εκείνοι/-ες που συνήθως συμμετείχαν ενεργά στα μαθήματα και που είχαν ήδη γενικά αυτοπεποίθηση στο να εκφράζουν τις πεποιθήσεις και τις σκέψεις τους, ήταν πιο πρόθυμοι/-ες να συνεισφέρουν στη Συνάντηση, και ο διάλογος ξεκίνησε με αυτούς/-ες. Σύντομα, όμως, οι υπόλοιποι/-ες είδαν ότι καμία σκέψη δεν ήταν λανθασμένη ή σωστή. Ωστόσο, όλοι/-ες οι συμμετέχοντες/-ουσες ήταν πρόθυμοι/-ες να βοηθήσουν ο/η ένας/μία τον/την άλλον/-η να βρει τη σωστή ορολογία. Έτσι, στη δεύτερη συνάντηση, υπήρξε διαφορά στη συνεργασία. Σε κάθε έργο που συζητούσαν, τα παιδιά ανακάλυπταν πολλές διαφορετικές οπτικές γωνίες. Η δασκάλα ενδιαφέρθηκε ιδιαίτερα για το πώς οι μαθητές/-τριες χαιρόντουσαν πραγματικά όταν έβλεπαν ότι ο/η συμμαθητής/-ριά τους είχε σημειώσει το ίδιο μέρος του κειμένου και είχε πολύ παρόμοια άποψη γι' αυτό. Ένιωσε ότι τέτοιες στιγμές στις Διαλογικές Συναντήσεις δένουν τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες. Γνωρίζοντας ότι κανείς/καμία δεν θα τους/τις κρίνει όταν μοιράζονται τις απόψεις τους με άλλους/-ες, ακόμη και οι πιο κλεισμένοι/-ες στον εαυτό τους και ντροπαλοί/-ες ενθαρρύνθηκαν κάθε φορά μετά από λίγες μόνο συναντήσεις.

Μετά τα αρχικά μαθήματα λογοτεχνίας, η δασκάλα ανέπτυξε Διαλογικές Συναντήσεις στο μάθημα της μουσικής μέσω της ακρόασης του Μαγικού Αυλού του Μότσαρτ και Καλλιτεχνικές Διαλογικές Συναντήσεις μέσω της παρατήρησης έργων του Πικάσο, του Βαν Γκογκ και του Κλιμτ.

Δεδομένου ότι οι πίνακες ζωγραφικής είναι πολύ πιο αφηρημένοι από τα λογοτεχνικά έργα, η δασκάλα επισημαίνει επίσης μια διαφορά στις απαντήσεις των μαθητών/-τριών. Τα λογοτεχνικά έργα τα συνέδεσαν με γεγονότα που βίωσαν με την οικογένειά τους ή τους/τις συμμαθητές/-τριές τους. Όταν παρατήρησαν τους πίνακες ζωγραφικής, κατέληξαν σε πιο «αφηρημένα» θέματα, όπως η γέννηση, η ζωή και ο θάνατος ... Ταυτόχρονα, προέκυψαν πολλά αρνητικά συναισθήματα που οι μαθητές/-τριες βίωσαν κατά τη διάρκεια διαφόρων γεγονότων και ένιωσαν ξανά κατά την παρατήρηση των κλασικών πινάκων ζωγραφικής. Από την άλλη πλευρά, η μουσική του Μότσαρτ ταξίδεψε τα παιδιά στον κόσμο της φύσης. Επικεντρώθηκαν περισσότερο σε ήχους που τους θύμιζαν φυσικά φαινόμενα και τα ζώα.

Μια από τους/τις εκπαιδευτικούς που προώθησε αυτές τις συναντήσεις εξηγεί την εντύπωσή της με τα εξής λόγια:

Στις Διαλογικές Συναντήσεις που έχω πραγματοποιήσει στην πρακτική μου, από την επαγγελματική μου σκοπιά διαπίστωσα μόνο θετικά πράγματα. Με τα κλασικά έργα που διαβάσαμε, ακούσαμε ή παρατηρήσαμε κατά τη διάρκεια των Διαλογικών Συναντήσεων, δεν έχει σημασία ποιος/-α είναι ο/η συγγραφέας και τι θέλει να πει με το έργο του/της. Οι μαθητές/-τριες πρέπει να βλέπουν τα έργα με την ψυχή τους και να νιώθουν ότι όπως και να το αντιληφθούν, είναι απολύτως σωστό. Μια τέτοια προσέγγιση είναι πιο κοντά στους/στις μαθητές/-τριες από την κλασική αντιμετώπιση τέτοιων έργων που προβλέπει το πρόγραμμα σπουδών. Οι διάλογοι θολώνουν επίσης τα όρια που θέτει η κοινωνική τους θέση και οι μαθησιακές τους ικανότητες μεταξύ των μαθητών/-τριών. Πιστεύω δε ότι μετά τις Διαλογικές Συναντήσεις, οι μαθητές/-τριες γνωρίζουν και όλα τα άλλα χαρακτηριστικά που πρέπει να γνωρίζουν για ένα κλασικό έργο από εκπαιδευτική άποψη (που σχετίζεται με το πρόγραμμα σπουδών).

Στον σημερινό κόσμο, όπου χρειάζεται όλο και περισσότερο να ενεργούμε ορθολογικά σε συνεργασία με την ψηφιακή τεχνολογία, είναι ευπρόσδεκτη μια διαλογική προσέγγιση που ενισχύει την έκφραση των συναισθημάτων, την ενσυναίσθηση, τη συμπόνια και τη διασύνδεση των ανθρώπων. Στη δουλειά μου καθοδηγούμαι από την ιδέα ότι αν επηρεάσω θετικά έναν/μία μαθητή/-τρια σε κάθε γενιά μαθητών/-τριών, το έργο μου έχει επιτύχει τον σκοπό του. Βλέπω τις τακτικές Διαλογικές Συναντήσεις ως μία από τις ευκαιρίες για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Από έναν πίνακα ζωγραφικής προς ολόκληρο τον κόσμο

Κατά τη διάρκεια μιας συζήτησης για τον πίνακα «Οι πρεσβευτές» του Χανς Χόλμπαϊν, στην οποία συμμετείχαν 16 μαθητές/-τριες ηλικίας 7 έως 10 ετών, οι μαθητές/-τριες είχαν μια ζωηρή συζήτηση για το τι έκαναν οι πρεσβευτές την εποχή του πίνακα και τι κάνουν σήμερα. Αυτό οδήγησε σε μια συζήτηση σχετικά με τις τρέχουσες παγκόσμιες υποθέσεις και ιδιαίτερα τον πόλεμο στην Ουκρανία, ο οποίος είναι γεωγραφικά κοντά στα παιδιά που ζουν στα σύνορα Σερβίας-Ουγγαρίας. Τα παιδιά συζήτησαν τη φρίκη του πολέμου και προσπάθησαν να βρουν λύσεις για να φέρουν την ειρήνη στον κόσμο, συγκρίνοντας ιστορικές μεθόδους και σύγχρονες λύσεις. Συγκρίθηκαν τα πολιτικά συστήματα στην Ευρώπη και αλλού.

Καθώς ο πίνακας παρουσιάζει επίσης μια μεγάλη ποικιλία επιστημονικών εργαλείων, η συζήτηση κινήθηκε επίσης στις επιστημονικές ανακαλύψεις και στο πώς αυτές επηρεάζουν την καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Αναφέρθηκε η τεχνητή νοημοσύνη και κάποιοι/-ες από τους/τις μαθητές/-τριες εξέφρασαν την επιθυμία τους να γίνουν εφευρέτες/-τριες όταν μεγαλώσουν και να εφεύρουν μια μηχανή του χρόνου με την οποία θα μπορούσαν να μεταφερθούν πίσω στην εποχή του πίνακα και να πάρουν συνέντευξη από τους πρεσβευτές.

Στο σύνολό της, ήταν μια πλούσια και κατατοπιστική συζήτηση, τα παιδιά μπόρεσαν να συμμετάσχουν με το διαφορετικό επίπεδο γνώσης τους σε διάφορα θέματα και να συνεισφέρουν με τα δικά τους ενδιαφέροντα, ενώ παράλληλα χρησιμοποίησαν τη φαντασία τους και κατανόησαν βαθύτερα τον πίνακα και το ιστορικό του υπόβαθρο.

6.3. Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Επίκαιρες συζητήσεις και προσωπική ανάπτυξη

Οι εκπαιδευτικοί σε ένα από τα συμμετέχοντα εκπαιδευτικά ιδρύματα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα έχουν ενσωματώσει τις Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις στο προβλεπόμενο πρόγραμμα σπουδών ως παιδαγωγική προσέγγιση για τη μελέτη της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της εξερεύνησης του διάσημου έργου του Σοφοκλή «Αντιγόνη», οι μαθητές/-τριες είχαν την ευκαιρία να ασχοληθούν με το κείμενο και να διατυπώσουν τις απόψεις τους σχετικά με θεμελιώδη θέματα, όπως ενδεικτικά οι ρόλοι των φύλων, η αναγνώριση της ευαλωτότητας και η επιδίωξη της δικαιοσύνης, τηρώντας παράλληλα τις παραμέτρους που περιγράφονται στο εκπαιδευτικό υλικό του σχολείου.

Στο πλαίσιο της Διαλογικής Λογοτεχνικής Συνάντησης που αναφέρθηκε παραπάνω, οι εκπαιδευτικοί παρατήρησαν ότι οι μαθητές/-τριες βιώνουν μια αυξημένη αίσθηση συμπερίληψης. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι εκπαιδευτικοί διέκριναν μια σημαντική εξέλιξη στην αμοιβαία υποστήριξη μεταξύ των μαθητών/-τριών καθώς οι εν λόγω συνεδρίες εξελίσσονταν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της μεταμόρφωσης είναι η εκπληκτική εξέλιξη μιας μαθήτριας, η οποία προηγουμένως πάλευε με προβλήματα λόγου και έδειχνε απροθυμία στην ενεργό συμμετοχή στην τάξη. Στις πρώτες συνεδρίες, ζήτησε αρχικά τη βοήθεια μιας φίλης της για να επικοινωνήσει τις σκέψεις της σχετικά με τα εξεταζόμενα αποσπάσματα. Ωστόσο, καθώς οι συνεδρίες συνέχισαν να διεξάγονται, παρουσίασε μια θεαματική μεταμόρφωση και άρχισε να εκφράζει τις απόψεις της ανεξάρτητα.

Προς το τέλος της σχολικής χρονιάς, είχε αποκτήσει την αυτοπεποίθηση να διατυπώνει τις απόψεις της και να συμμετέχει ενεργά και πλήρως σε σχετικούς διαλόγους.

Εξίσου αξιοσημείωτο ήταν το πρωτοφανές μέγεθος της υποστήριξης που έλαβε από τους/τις συνομηλίκους/-ές της, η οποία έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην ενδυνάμωση της προόδου της. Κατά τη διάρκεια των τοποθετήσεών της, οι συμμαθητές/-τριές της την άκουγαν με προσοχή και μοιράζονταν τις δικές τους εμπειρίες, προωθώντας μια πλούσια ανταλλαγή ιδεών και καλλιεργώντας ένα περιβάλλον που ευνοούσε την προσωπική ανάπτυξη και τη συνεργατική μάθηση.

6.4. Κέντρα φιλοξενίας και φροντίδας

Πρώθηση της εκπαιδευτικής ισότητας όσον αφορά τα παιδιά και τους/τις νέους/-ες που βρίσκονται εκτός οικογενειακής φροντίδας

Οι ερευνητές/-τριες που ασχολούνται με την εκτός οικογενειακής στέγης φροντίδα έχουν εντοπίσει διάφορες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα παιδιά και οι νέοι/-ες που ζουν σε κέντρα, συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων της ιδρυματοποίησης στη γνωστική, κοινωνική και γλωσσική ανάπτυξη και των χαμηλών ακαδημαϊκών προσδοκιών που συχνά λαμβάνουν από τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις φροντιστές/-τριες. Οι παράγοντες αυτοί συμβάλλουν σε υψηλά ποσοστά ακαδημαϊκής αποτυχίας και πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, με συνέπειες σε άλλους τομείς της ζωής.

Οι Διαλογικές Συναντήσεις μπορούν να εφαρμοστούν σε αυτά τα πλαίσια για την καταπολέμηση της εκπαιδευτικής ανισότητας που βιώνουν τα παιδιά και οι νέοι/-ες. Για παράδειγμα, το προσωπικό και ένας εθελοντής σε ένα κέντρο φιλοξενίας ανάδοχων παιδιών στην Καταλονία (βορειοανατολική Ισπανία) αποφάσισαν να εφαρμόσουν Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις για να προωθήσουν μια κοινή και ποιοτική δραστηριότητα αναψυχής. Στο κέντρο ζούσαν αγόρια και κορίτσια ηλικίας 12 έως 17 ετών που είχαν υποστεί οικογενειακή βία και παραμέληση. Η ομάδα αποφάσισε να διαβάσει μια διασκευή του Όλιβερ Τουϊστ του Ντίκενς. Εκτός από τη στιγμή της συζήτησης, οι εργαζόμενοι/-ες στο ίδρυμα παρείχαν πρόσθετη υποστήριξη στην ανάγνωση καθ' όλη τη διάρκεια της εβδομάδας, ιδιαίτερα σε εκείνα τα παιδιά που αντιμετώπιζαν δυσκολίες με την ανάγνωση.

Οι συμμετέχοντες/-ες έφηβοι ασχολήθηκαν σταδιακά με τη δραστηριότητα, βελτίωσαν τις αναγνωστικές τους δεξιότητες, απέκτησαν γνώσεις και εμπάθουναν τα συναισθήματα ενσυναίσθησης και τη δυναμική της συνομιλίας με σεβασμό. Ο Abel, ένας 15χρονος νέος με μέλη οικογένειας που είχαν βιώσει την πορνεία, τη χρήση ναρκωτικών και τη σεξουαλική κακοποίηση ανηλίκων, εξέφρασε τη σκέψη του για το πώς η ανάγνωση αυτού του βιβλίου τον βοήθησε να κατανοήσει και να συζητήσει γεγονότα που συνέβησαν στη ζωή των συνομηλίκων του, όπως η απώλεια της μητέρας του (García et al., 2018, σ. 6):

«Με αυτό το βιβλίο, συνειδητοποιείς τι συμβαίνει σε όλους. Αυτό το βιβλίο προσεγγίζει αυτό που συμβαίνει σε εμάς. (...) Για παράδειγμα, στο πρώτο κεφάλαιο, όταν μιλούσαν για τη μητέρα που πέθανε ενώ γεννούσε (...) Μπορούμε να συμβουλευόμαστε ο ένας τον άλλον, μεταξύ μας».

6.5. Εκπαίδευση κοινότητας και ενηλίκων

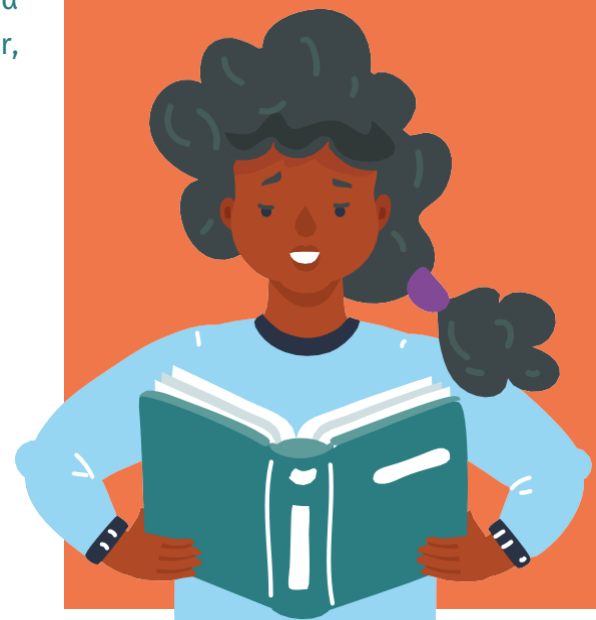
Πραγματοποιώντας Διαλογικές Συναντήσεις για περισσότερα από 40 χρόνια

Στο σχολείο ενηλίκων La Verneda - Sant Martí, όπου ξεκίνησαν οι πρώτες Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις, έχουν γίνει αναπόσπαστο μέρος του γενετικού κώδικα του κέντρου και ολόκληρης της γειτονιάς. Το σχολείο φιλοξενεί τακτικά λογοτεχνικές, μουσικές, καλλιτεχνικές, μαθηματικές, επιστημονικές, ακόμη και φεμινιστικές συναντήσεις (σχετικά με σημαντικά φεμινιστικά κείμενα).

Πολλές ηλικιωμένες γειτόνισσες κατάγονται από τη νότια Ισπανία. Οι γυναίκες αυτές απολαμβάνουν να ακούν τη μουσική του συνθέτη Manuel de Falla και να συζητούν για το πώς ενσωμάτωσε λαϊκά στοιχεία στις συνθέσεις του, αντλώντας επιρροές από διάφορους ισπανικούς χορούς που οι γυναίκες γνωρίζουν καλά, όπως το Χότα και το Φλαμένκο.

Η σύνδεση μεταξύ της λειτουργίας των διαλογικών συναντήσεων και της πολιτιστικής γνώσης και εμπειρίας τους είναι αισθητή και στις άλλες διαλογικές συναντήσεις. Για παράδειγμα, κατά τη διάρκεια μιας συζήτησης ενός βιβλίου για την ιστορία των μαθηματικών (Collette, 1973), ένα από τα θέματα που προέκυψαν ήταν η εξέλιξη της χρήσης των διαφόρων μονάδων μέτρησης. Οι διάφορες εμπειρίες των συμμετεχουσών παρείχαν την ευκαιρία για μια κριτική ανάλυση. Μία από τις συμμετέχουσες γυναίκες - όλες τους ήταν άνω των 50 ετών και με επίπεδο στοιχειώδους εκπαίδευσης - εξήγησε ότι εξακολουθεί να χρησιμοποιεί τις λίβρες όπως σε παλαιότερες εποχές (Díez-Palomar, 2020, σ. 479):

"Εξακολουθώ να τις χρησιμοποιώ (τις λίβρες) πολλές φορές γιατί δεν θέλω 1 κιλό, δηλαδή... μια λίβρα, ή μισή λίβρα... και με κοιτάζουν έτσι περίεργα (κάνει μια χειρονομία που σημαίνει "έλλειψη κατανόησης")... και δεν με καταλαβαίνουν: «Τι είναι μισή λίβρα;» μου λένε. Κάτι λιγότερο από 200 γραμμάρια. Λιγότερο από ένα τέταρτο του κιλού».

Διερεύνησαν τις μαθηματικές πτυχές που συνδέονται με τη χρήση διαφορετικών μονάδων, όπως η έννοια της «ισοδυναμίας». Συνειδητοποίησαν την ικανότητά τους να πλοηγούνται μεταξύ του μετρικού συστήματος και των παραδοσιακών μέτρων. Αυτή η συνειδητοποίηση, με τη σειρά της, τόνωσε τις εγγενείς αριθμητικές τους δεξιότητες και συνέβαλε στη βελτίωση της αυτοαντίληψης και της ενδυνάμωσης.

Ορισμένες γυναίκες συμμετέχουν στις διαλογικές συναντήσεις για περισσότερα από 30 χρόνια και έχουν διαβάσει, μεταξύ άλλων, το Έγκλημα και Τιμωρία του Ντοστογιέφσκι, τον Κηπουρό του Ταγκόρ, τα Κύματα της Βιρτζίνια Γουλφ και το Βασίλειο Αυτού του Κόσμου του Αλέχο Καρπεντιέ. Ο εμπλουτισμός τους συνοδεύτηκε από προσωπικούς και κοινωνικούς μετασχηματισμούς, οδηγώντας πολλές γυναίκες με ελάχιστη τυπική εκπαίδευση να συμμετάσχουν σε κινήματα αλληλεγγύης. Όταν μια διαλογική συνάντηση με θέμα Τα σταφύλια της Οργής του Στάνιμπεκ συνέπεσε με τη συριακή προσφυγική κρίση, η συζήτηση τις οδήγησε στην προώθηση δραστηριοτήτων αλληλεγγύης και υποδοχής στο κέντρο τους. Ομοίως, οι διάλογοι για το Κουκλόσπιτο (Ίψεν) και την Αντιγόνη (Σοφοκλής) προκάλεσαν τεράστιες συζητήσεις και ερωτήματα σχετικά με τον ρόλο της γυναίκας. Συνέβαλαν στην εμπλοκή της θεωρίας στα Γυναικεία Κινήματα (García-Yeste et al., 2017).

Η πολύχρονη εμπειρία με τις διαλογικές συναντήσεις επιτρέπει μεγάλη αυτοδιαχείριση, και άνθρωποι που έχουν συμμετάσχει στο παρελθόν αναλαμβάνουν τον συντονισμό. Ορισμένοι/-ες γιατροί από τα κέντρα υγείας της περιοχής έμαθαν για την εμπειρία και συνειδητοποίησαν τα οφέλη που είχε για τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες. Η συνεργασία αυτών των γιατρών με το σχολείο οδήγησε στην προώθηση των διαλογικών συγκεντρώσεων και στα κέντρα υγείας.

Οι συμμετέχοντες/-ουσες στο σχολείο είχαν πολλά όνειρα που άρχισαν να γίνονται πραγματικότητα. Ένα από αυτά ήταν να αποκτήσουν μια βιβλιοθήκη όπου θα μπορούσαν να συνεχίσουν να μοιράζονται και να προωθούν την πολιτιστική πρόσβαση σε μια γειτονιά της εργατικής τάξης. Το 2022, και μετά από πολλά αιτήματα, το Δημοτικό Συμβούλιο εγκαινίασε τελικά μια νέα βιβλιοθήκη. Αυτή που το 2023 ανακηρύχθηκε διεθνώς ως η καλύτερη δημόσια βιβλιοθήκη της χρονιάς¹.

¹—<https://www.ifla.org/ifla-systematic-public-library-of-the-year/>

6.6.Σωφρονιστικά καταστήματα

Πέρα από τους τοίχους των φυλακών

Μεταξύ των νέων πλαισίων στα οποία εφαρμόστηκαν οι διαλογικές συναντήσεις με τη διάδοσή τους, περιλαμβάνονται ορισμένες πρωτοβουλίες στις φυλακές.

Στο πλαίσιο του έργου Dive-In-Dialogue, μία από αυτές τις πρωτοβουλίες πραγματοποιήθηκε στη Σλοβενία. Συγκεκριμένα, ο εμπλεκόμενος δάσκαλος εργάζεται με μια ομάδα κρατουμένων από διαφορετικά γλωσσικά, πολιτιστικά και θρησκευτικά υπόβαθρα - Πακιστάν, Αφγανιστάν, Ινδία, Τουρκία, Τσαντ, Ρωσία, Πολωνία, Παλαιστίνη, Ιταλία, Βέλγιο, Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Ο δάσκαλος χρησιμοποιεί διαλογικές λογοτεχνικές συναντήσεις για να ενισχύσει τις γλωσσικές και διαπολιτισμικές ικανότητες των συμμετεχόντων/-ουσών και να μειώσει τις φονταμενταλιστικές απόψεις και πεποιθήσεις των συμμετεχόντων/-ουσών.

Ένα από τα παραδείγματα για το πώς τα λογοτεχνικά κείμενα προσφέρουν την ευκαιρία να κατανοηθούν άλλοι πολιτισμοί, να αποκτηθούν νέες πολιτισμικές αναφορές και να αλλάξει η κοσμοθεωρία των συμμετεχόντων/-ουσών, προέκυψε από μια συζήτηση σχετικά με ένα τμήμα της Οδύσσειας (Όμηρος). Λόγω των χαρακτηριστικών της ομάδας και των συνθηκών όσον αφορά τις συναντήσεις και τα ημερολόγια προγράμματα, ο δάσκαλος προσέφερε μια περίληψη της ιστορίας και στη συνέχεια επέλεξε ένα μέρος της Οδύσσειας αντί για ολόκληρο το βιβλίο. Ο δάσκαλος διάβαζε το απόσπασμα δυνατά, καθώς ορισμένοι/-ες συμμετέχοντες/-ουσες δεν ήξεραν να διαβάζουν καλά ή είχαν φοιτήσει μόνο λίγα χρόνια στο σχολείο. Στους στίχους 1000-1110 του έπους, ο Οδυσσεύς επιστρέφει στο σπίτι του και αποκαλύπτει στον Τηλέμαχο ότι είναι ο πατέρας του. Οι περισσότεροι/-ες από τους/τις παρευρισκόμενους/-ες είχαν παιδιά και οι υπόλοιποι/-ες εξακολουθούσαν να έχουν γονείς.

Όλοι/-ες τους είχαν αποχωριστεί τα αγαπημένα τους πρόσωπα, καθώς ήταν φυλακισμένοι/-ες λόγω εγκληματικών πράξεων στη Σλοβενία. Οι περισσότεροι/-ες είχαν να δουν τις οικογένειές τους από κοντά εδώ και πολλούς μήνες/χρόνια. Οι οικογένειές τους βρίσκονταν πολύ μακριά γεωγραφικά- και για ορισμένους/-ες ακόμη και οι διαδικτυακές ή τηλεφωνικές συνομιλίες δεν αποτελούσαν επιλογή. Ο γιος ενός από τους/τις παρευρισκόμενους/-ες γεννήθηκε καθώς ήταν φυλακισμένος/-η στη Σλοβενία.

Όλοι/-ες οι παρευρισκόμενοι/-ες μπόρεσαν να ταυτιστούν συναισθηματικά και εμπειρικά με τον πατέρα και το γιο του επικού ποιήματος και να ενισχύσουν την κατανόησή τους μέσω της προσωπικής τους εμπειρίας. Άκουσαν ο/η ένας/μία τον/την άλλον/-η και βρήκαν άτομα με παρόμοιες εμπειρίες. Μετά τη συνάντηση, δεν υπήρχαν πλέον σχόλια σχετικά με την εθνικότητα, τη θρησκεία ή τα έθιμα του κάθε ατόμου... Η κοινή εμπειρία της απόστασης σχετικά με τα αγαπημένα τους πρόσωπα συνέδεσε τους/τις παρευρισκόμενους/-ες. Προσπάθησαν περισσότερο να βρουν μια «κοινή γλώσσα» καθώς προσπαθούσαν να συνομιλήσουν με κάποιον/-α που τους/τις καταλάβαινε. Έτσι, η εκμάθηση αυτής της κοινής γλώσσας πραγματοποιείται με την ενσωμάτωση των διαπολιτισμικών ικανοτήτων. Οι συμμετέχοντες/-ουσες σε μια τέτοια διαδικασία αποκτούν δεξιότητες γλωσσικής επικοινωνίας και πρόσθετες δεξιότητες, που τους/τις επιτρέπουν να δημιουργούν δεσμούς, να συνεργάζονται και να βελτιώνουν τη διαπροσωπική τους κατανόηση.

Προηγούμενες εμπειρίες σε άλλες φυλακές έχουν δείξει ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες αντανakλούν τις περιπέτειές τους διαβάζοντας και συζητώντας αφηγήσεις και θέματα της κλασικής λογοτεχνίας, τα οποία απεικονίζουν βαθιά ανθρώπινα διλήμματα και πάθη, προωθώντας την επικοινωνιακή αυτοκριτική και αναβιώνοντας αξίες που μπορεί να έχουν διαβρωθεί ή χαθεί κατά τη διάρκεια των εγκληματικών τους δραστηριοτήτων. Οι Διαλογικές Συναντήσεις επηρεάζουν τους/τις συμμετέχοντες/ουσες κατά τη διάρκεια της φυλάκισής τους εντός του σωφρονιστικού καταστήματος, ενισχύοντας τις σχέσεις μεταξύ των κρατουμένων και του κοινωνικού και οικογενειακού τους περιβάλλοντος, καθώς και ανοίγοντας ευκαιρίες για περαιτέρω επιδράσεις μετά την αποφυλάκισή τους.

Μια κρατούμενη σε γυναικεία φυλακή μοιράστηκε τον ακόλουθο προβληματισμό που προέκυψε από τη συμμετοχή της στη Διαλογική Λογοτεχνική Συνάντηση, τονίζοντας τη δέσμευσή της στην εκπαίδευση ως θετικό πρότυπο για τα παιδιά της (Alvarez et al., 2018, σ. 15):

"Πραγματικά διάβαζα, έτσι δεν είναι; Δηλαδή, σε ορισμένες στιγμές της ζωής μου, αλλά όταν άρχισα την κακή ζωή, ξέχασα όλα τα βιβλία. Και τώρα (με τη Συνάντηση), συνειδητοποίησα ότι είναι απαραίτητο να τροφοδοτείς τον εγκέφαλο- δεν μπορείς να τον αφήνεις σε αναμονή γιατί θα γεράσει, και μαθαίνεις, και νιώθεις πολύ καλύτερα με τον εαυτό σου- και μπορώ επίσης να το πάρω ως παράδειγμα για τα παιδιά μου, ώστε να μάθουν να διαβάζουν κι αυτά».

Επιπλέον, οι Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις έχουν αποδείξει ότι επηρεάζουν τα σωφρονιστικά καταστήματα, μεταμορφώνοντας τον τρόπο με τον οποίο οι υπεύθυνοι/-ες και άλλοι/-ες επαγγελματίες βλέπουν τους/τις κρατούμενους/-ες. Το γεγονός ότι οι συμμετέχοντες/-ουσες ασχολούνται με κλασικά έργα της παγκόσμιας λογοτεχνίας, σε αντίθεση με άλλα είδη βιβλίων, συμβάλλει στην αναδιαμόρφωση της αντίληψης των σωφρονιστικών υπαλλήλων σχετικά με τις δυνατότητες μάθησης, τα ενδιαφέροντα και τις ανησυχίες των κρατουμένων, καθώς και στην εκτίμησή τους γι' αυτούς/-ές ως άτομα. Ο Rafael, ένας από τους κρατούμενους που συμμετέχουν στις Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις, εξηγεί (Flecha et al., 2013, σ. 149):

"Όταν οι υπεύθυνοι/-ες άρχισαν να βλέπουν αρκετούς/-ες κρατούμενους/-ες να έχουν μαζί τους βιβλία κλασικής λογοτεχνίας, η αντίληψή τους για εμάς άρχισε να αλλάζει. Και αυτή η νέα προοπτική επέφερε μια μεταμόρφωση στον τρόπο με τον οποίο βλέπαμε τους εαυτούς μας και στο ίδιο το ίδρυμα [...]. Όταν κάποιος αλλάζει την αντίληψή του για σένα, αυτό σε αναγκάζει να αλλάξεις την αντίληψή σου για τον εαυτό σου».

7. ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Οι Διαλογικές Συναντήσεις στοχεύουν στον εμπλουτισμό όλων των συμμετεχόντων/-ουσών, δίνοντας προτεραιότητα στον ισότιμο διάλογο και στην απόλαυση της μάθησης. Ως εκ τούτου, οι εκπαιδευτικοί δεν θα πρέπει να τις χρησιμοποιούν ως εργαλεία αξιολόγησης και οι παρεμβάσεις των συμμετεχόντων/-ουσών δεν θα πρέπει να αξιολογούνται όπως σε ένα διαγώνισμα.

Ακόμα κι έτσι, οι Διαλογικές Συναντήσεις παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τις ικανότητες των συμμετεχόντων/-ουσών και την πρόδοό τους. Επιπλέον, είναι ενδιαφέρον να προσδιοριστούν οι επιπτώσεις αυτής της δράσης στη μάθηση, στις κοινωνικές σχέσεις και στις προσωπικές πτυχές των συμμετεχόντων/-ουσών.

Παρακάτω, παρατίθενται τρία παραδείγματα εργαλείων ή τρόπων για την εποπτεία ή την αξιολόγηση των Διαλογικών Συναντήσεων.

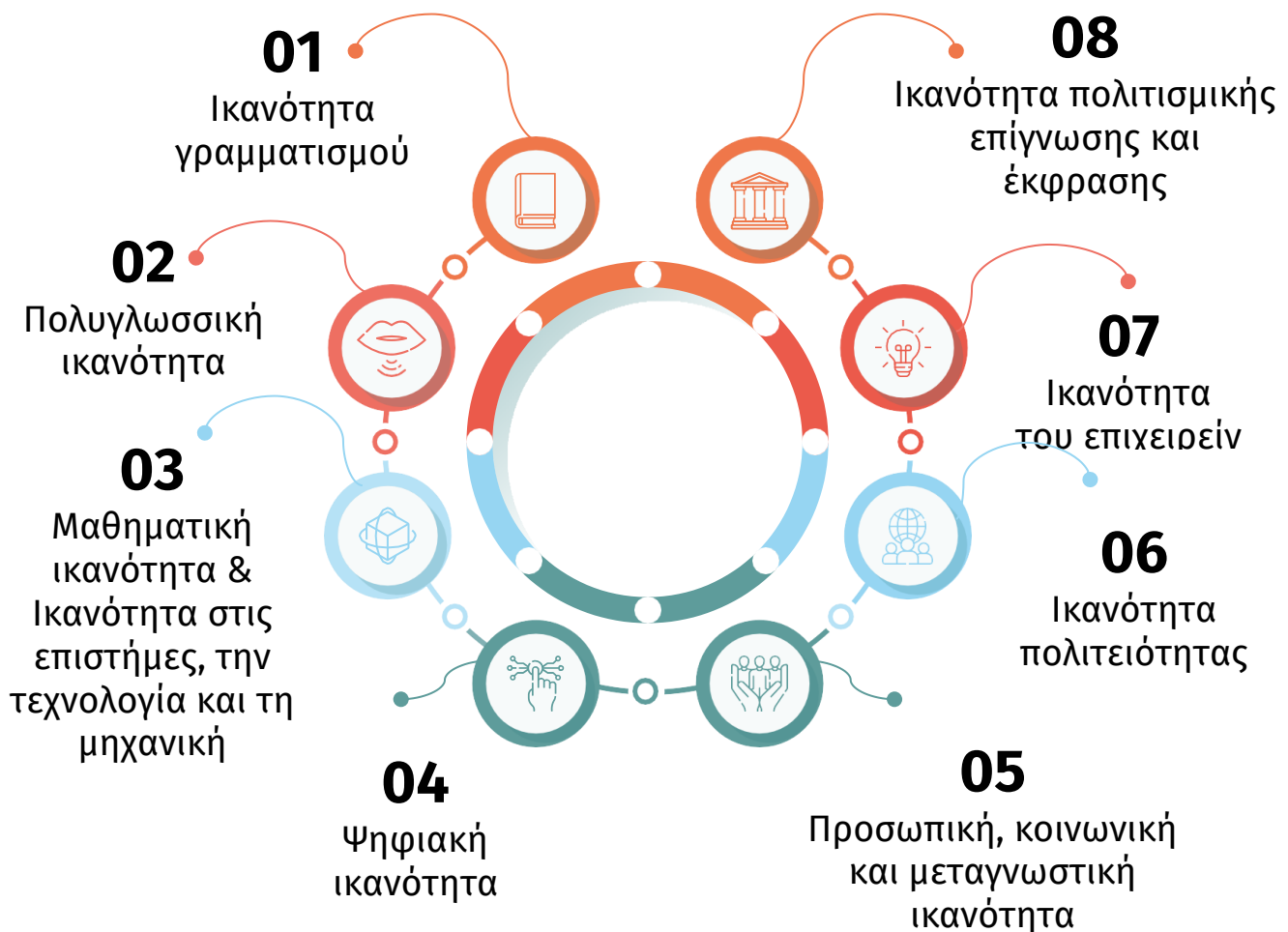
7.1. Εργαλείο εποπτείας

Αυτό το εργαλείο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως κατάλογος ελέγχου για να διασφαλιστεί ότι η Διαλογική Συνάντηση πληροί τα κριτήρια και τα χαρακτηριστικά που την ορίζουν.

	Ναι / Όχι / Τρόποι βελτίωσης
1. Είναι οι ΔΣ τακτικές; (εβδομαδιαία, δεκαπενθήμερα, μηνιαία;)	
2. Έχει δημιουργηθεί με τη χρήση ενός βέλτιστου παγκόσμιου έργου; (Ποιο/-α;)	
3. Είναι το έργο κατάλληλο για την ηλικιακή ομάδα;	
4. Είχαν όλοι/-ες πρόσβαση στο έργο νωρίτερα;	
5. Διασφάλισε ο/η συντονιστής/-τρια ότι όλοι/-ες είχαν την ευκαιρία να συμμετάσχουν;	
6. Εξασφάλισε ο/η συντονιστής/-τρια την κατάλληλη εναλλαγή σειράς συμμετοχής;	
7. Έκανε ο/η συντονιστής/-τρια παρεμβάσεις που βοήθησαν τα παιδιά να δραστηριοποιηθούν;	
8. Μίλησε ο/η συντονιστής/-τρια όσο το δυνατόν λιγότερο;	
9. Ενθάρρυνε ο/η συντονιστής/-τρια την ελεύθερη συζήτηση (χωρίς καθοδήγηση);	
10. Έκαναν τα παιδιά συσχετισμούς με τη δική τους ζωή; (Ο/Η συντονιστής/-τρια μπορεί να δώσει ένα πρακτικό παράδειγμα ή να θέσει μία ερώτηση για να ενθαρρύνει τη συσχέτιση αφηρημένων ιδεών με την πραγματική ζωή).	
11. Υπενθυμίζονται τα παιδιά να σέβονται τα συναισθήματα των άλλων;	
12. Συνέβαλε τουλάχιστον το 50% της ομάδας;	

7.2. Αξιολόγηση των βασικών ικανοτήτων (οπτική γωνία εκπαιδευτικού)

Οι εκπαιδευτικοί που εφαρμόζουν τις διαλογικές συναντήσεις αντιλαμβάνονται την εξέλιξη των μαθητών/-τριών τους, οπότε η αξιολόγηση της μάθησης είναι σχετική. Μια δυνατότητα συστηματοποίησης της αξιολόγησης των ομάδων διαλόγου είναι η συλλογή των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με τη βελτίωση των βασικών ικανοτήτων. Ο πίνακας που ακολουθεί περιλαμβάνει τους ορισμούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις βασικές ικανότητες (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2018) για τη διευκόλυνση των απαντήσεων.

Από την οπτική γωνία του/της εκπαιδευτικού

A Πιστεύετε ότι οι Διαλογικές Συναντήσεις συνέβαλαν στη βελτίωση αυτής της ικανότητας μεταξύ των συμμετεχόντων/-ουσών μαθητών/τριών;

B Εάν ναι, σε ποιο βαθμό; (0 έως 7)

Γ Παραδείγματα των βελτιώσεων που επιτεύχθηκαν σε αυτή την ικανότητα. (προαιρετικό)

01. Ικανότητα γραμματισμού

Ο γραμματισμός είναι η ικανότητα αναγνώρισης, κατανόησης, έκφρασης, δημιουργίας και ερμηνείας εννοιών, συναισθημάτων, γεγονότων και απόψεων σε προφορική και γραπτή μορφή, χρησιμοποιώντας οπτικό, ηχητικό/ακουστικό και ψηφιακό υλικό σε διάφορους κλάδους και πλαίσια. Συνεπάγεται την ικανότητα αποτελεσματικής επικοινωνίας και διασύνδεσης με τους/τις άλλους/-ες με κατάλληλο και δημιουργικό τρόπο. Η ανάπτυξη του γραμματισμού αποτελεί τη βάση για περαιτέρω μάθηση και γλωσσική αλληλεπίδραση. Ανάλογα με το πλαίσιο, η ικανότητα γραμματισμού μπορεί να αναπτυχθεί στη μητρική γλώσσα, στη γλώσσα της σχολικής εκπαίδευσης ή/και στην επίσημη γλώσσα μιας χώρας ή περιοχής.

02. Πολυγλωσσική ικανότητα

Η ικανότητα αυτή ορίζει την ιδιότητα να χρησιμοποιεί κάποιος/-α διαφορετικές γλώσσες κατάλληλα και αποτελεσματικά για την επικοινωνία. Σε γενικές γραμμές μοιράζεται τις κύριες διαστάσεις των δεξιοτήτων του γραμματισμού: βασίζεται στην ικανότητα κατανόησης, έκφρασης και ερμηνείας εννοιών, σκέψεων, συναισθημάτων, γεγονότων και απόψεων τόσο σε προφορική όσο και σε γραπτή μορφή (ακρόαση, ομιλία, ανάγνωση και γραφή) σε ένα κατάλληλο φάσμα κοινωνικών και πολιτισμικών πλαισίων σύμφωνα με τις επιθυμίες ή τις ανάγκες του ατόμου. Οι γλωσσικές ικανότητες ενσωματώνουν μια ιστορική διάσταση και διαπολιτισμικές ικανότητες. Βασίζεται στην ικανότητα διαμεσολάβησης μεταξύ διαφορετικών γλωσσών και μέσων, όπως περιγράφεται στο Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς. Ανάλογα με την περίπτωση, μπορεί να περιλαμβάνει τη διατήρηση και την περαιτέρω ανάπτυξη των ικανοτήτων της μητρικής γλώσσας, καθώς και την απόκτηση της επίσημης γλώσσας ή των επίσημων γλωσσών μιας χώρας.

03. Μαθηματική ικανότητα & Ικανότητα στις επιστήμες, την τεχνολογία και τη μηχανική

Μαθηματική ικανότητα είναι η δυνατότητα ανάπτυξης και εφαρμογής της μαθηματικής σκέψης και αντίληψης για την επίλυση μιας σειράς προβλημάτων σε συνθήκες καθημερινής ζωής. Με βάση την καλή γνώση της αριθμητικής, η έμφαση δίνεται στη διαδικασία, τη δραστηριότητα και τη γνώση. Η μαθηματική ικανότητα περιλαμβάνει, σε διάφορους βαθμούς, την ικανότητα και την προθυμία χρήσης μαθηματικών τρόπων σκέψης και παρουσίασης (τύποι, μοντέλα, συστήματα, γραφήματα, διαγράμματα).

Η επάρκεια στις φυσικές επιστήμες αναφέρεται στην ικανότητα και την προθυμία εξήγησης του φυσικού κόσμου με τη χρήση του συνόλου των γνώσεων και της μεθοδολογίας που χρησιμοποιείται, συμπεριλαμβανομένης της παρατήρησης και του πειράματος, προκειμένου να προσδιοριστούν ερωτήματα και να εξαχθούν συμπεράσματα βασισμένα σε αποδείξεις. Οι ικανότητες στην τεχνολογία και τη μηχανική είναι εφαρμογές αυτής της γνώσης και της μεθοδολογίας ως απάντηση σε αντιληπτές ανθρώπινες επιθυμίες ή ανάγκες. Η επάρκεια στην επιστήμη, την τεχνολογία και τη μηχανική περιλαμβάνει την κατανόηση των αλλαγών που προκαλούνται από την ανθρώπινη δραστηριότητα και την ευθύνη ως μεμονωμένου/-ης πολίτη.

04. Ψηφιακή Ικανότητα

Η ψηφιακή ικανότητα περιλαμβάνει την σίγουρη, κριτική και υπεύθυνη χρήση και εμπλοκή με τις ψηφιακές τεχνολογίες για τη μάθηση, την εργασία και τη συμμετοχή στην κοινωνία. Περιλαμβάνει τον αλφαριθμητισμό στην πληροφόρηση και τα δεδομένα, την επικοινωνία και τη συνεργασία, τον αλφαριθμητισμό στα μέσα ενημέρωσης, τη δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου (συμπεριλαμβανομένου του προγραμματισμού), την ασφάλεια (συμπεριλαμβανομένης της ψηφιακής ευημερίας και των ικανοτήτων που σχετίζονται με την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο), ζητήματα που σχετίζονται με την πνευματική ιδιοκτησία, την επίλυση προβλημάτων και την κριτική σκέψη.

05. Προσωπική, κοινωνική και μεταγνωστική ικανότητα

Η προσωπική, κοινωνική και μεταγνωστική ικανότητα είναι η ικανότητα να αναστοχάζεται κάποιος/-α τον εαυτό του/της, να διαχειρίζεται αποτελεσματικά το χρόνο και τις πληροφορίες, να συνεργάζεται εποικοδομητικά με τους/τις άλλους/-ες, να παραμένει ανθεκτικός/-ή και να διαχειρίζεται τη μάθηση και τη σταδιοδρομία του/της. Περιλαμβάνει την ικανότητα να αντιμετωπίζει κάποιος/-α την αβεβαιότητα και την πολυπλοκότητα, να μάθει να μαθαίνει, να υποστηρίζει τη σωματική και συναισθηματική του/της ευεξία, να διατηρεί τη σωματική και ψυχική του/της υγεία και να είναι σε θέση να διάγει μια ζωή με συνείδηση της υγείας του/της και με προσανατολισμό στο μέλλον, να συναισθάνεται και να διαχειρίζεται τις συγκρούσεις σε ένα πλαίσιο χωρίς αποκλεισμούς και με υποστήριξη.

06. Ικανότητα πολιτειότητας

Η ικανότητα της πολιτειότητας είναι η ικανότητα να ενεργεί κάποιος/-α ως υπεύθυνος/-η πολίτης και να συμμετέχει πλήρως στην πολιτική και κοινωνική ζωή, με βάση την κατανόηση των κοινωνικών, οικονομικών, νομικών και πολιτικών εννοιών και δομών, καθώς και των παγκόσμιων εξελίξεων και της βιωσιμότητας.

07. Ικανότητα του επιχειρείν

Η ικανότητα του επιχειρείν αναφέρεται στην ικανότητα να ενεργεί κάποιος/-α βάσει ευκαιριών και ιδεών και να τις μετατρέπει σε αξίες για τους/τις άλλους/-ες. Βασίζεται στη δημιουργικότητα, την κριτική σκέψη και την επίλυση προβλημάτων, την ανάληψη πρωτοβουλιών και την επιμονή, καθώς και στην ικανότητα συνεργασίας για τον σχεδιασμό και τη διαχείριση έργων που έχουν πολιτιστική, κοινωνική ή οικονομική αξία.

08. Ικανότητα πολιτισμικής επίγνωσης και έκφρασης

Η ικανότητα πολιτισμικής επίγνωσης και έκφρασης περιλαμβάνει την κατανόηση και τον σεβασμό του τρόπου με τον οποίο οι ιδέες και τα νοήματα εκφράζονται και επικοινωνούνται δημιουργικά σε διαφορετικούς πολιτισμούς και μέσα από ένα φάσμα τεχνών και άλλων πολιτισμικών μορφών. Περιλαμβάνει τη συμμετοχή στην κατανόηση, ανάπτυξη και έκφραση των ιδεών και της αίσθησης της θέσης ή του ρόλου του ατόμου στην κοινωνία με ποικίλους τρόπους και σε ποικίλα πλαίσια.

7.3. Αξιολόγηση των βασικών ικανοτήτων (βαθμολογία και αποτελέσματα)

Ο πιο αντικειμενικός τρόπος αξιολόγησης της μάθησης που επιτυγχάνεται από τους/τις μαθητές/-τριες είναι η σύγκριση των αποτελεσμάτων σε τυποποιημένες, ιδανικά εξωτερικές, εξετάσεις. Τα σχολεία μπορούν να συγκρίνουν τα αποτελέσματα της ίδιας ομάδας μαθητών/-τριών σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, τα αποτελέσματα μεταξύ διαφορετικών ομάδων ή τα αποτελέσματα των εξετάσεων σε διαδοχικά έτη για να δουν πώς έχουν εξελιχθεί. Εάν οι Διαλογικές Συναντήσεις πραγματοποιούνταν τακτικά, μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι συνέβαλαν στα σχετικά αποτελέσματα. Ορισμένες εμπειρίες που έχουν ήδη συγκεντρωθεί δείχνουν ότι οι Διαλογικές Συναντήσεις και άλλες επιτυχημένες εκπαιδευτικές δράσεις συμβάλλουν καταλυτικά στη βελτίωση των αποτελεσμάτων στα τυποποιημένα διαγωνίσματα.

Οι εσωτερικές βαθμολογίες των σχολείων μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για τη σύγκριση και την ανάλυση των μαθησιακών αποτελεσμάτων.

8. ΣΥΧΝΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Πώς μπορώ να προμηθευτώ αντίτυπα βιβλίων για τη διοργάνωση Διαλογικών Λογοτεχνικών Συναντήσεων στην τάξη μου; Για παράδειγμα, για μια ομάδα 30 μαθητών/-τριών;

Συνήθως, τα σχολεία προμηθεύονται τα απαραίτητα βιβλία για τις συναντήσεις. Όταν το σχολείο αγοράζει τα βιβλία, μια άλλη ομάδα μαθητών/-τριών μπορεί να τα ξαναχρησιμοποιήσει το επόμενο ακαδημαϊκό έτος. Επιπλέον, τα βιβλία αυτά μπορεί να είναι διαθέσιμα στη βιβλιοθήκη του σχολείου. Ορισμένα σχολεία έχουν καθιερώσει συνεργασίες με τοπικές βιβλιοθήκες ή έχουν εξασφαλίσει επιχορηγήσεις από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς για τη χρηματοδότηση της αγοράς βιβλίων. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν επίσης να βρουν κλασικά έργα ελεύθερα προσβάσιμα στο Διαδίκτυο. Μπορείτε να δείτε τη Συλλογή των Διαθέσιμων Πόρων του έργου Dive-In-Dialogue.

2. Κατά τη διοργάνωση Διαλογικών Λογοτεχνικών Συναντήσεων στην Προσχολική ή Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, χρησιμοποιούνται διασκευές κλασικών έργων. Πώς μπορώ να διασφαλίσω την ποιότητα αυτών των διασκευών;

Οι διασκευές κλασικών έργων ποικίλλουν πολύ σε ποιότητα. Μια καλή διασκευή προσπαθεί να παραμείνει πιστή στο πρωτότυπο έργο. Για να διασφαλίσετε την ποιότητα, μπορείτε να ελέγξετε αν η διασκευή διατηρεί την ακεραιότητα της αρχικής πλοκής, αποφεύγει την υπερβολική απλούστευση των κεντρικών θεμάτων που διερευνώνται στο έργο και αποφεύγει να εισάγει ελεύθερες ερμηνείες ή να μεταβάλλει βασικά χαρακτηριστικά των χαρακτήρων.

3. Μπορούν ενήλικες με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο να διαβάσουν και να κατανοήσουν απαιτητικά κλασικά έργα;

Ναι, μπορούν. Δεν πρέπει να υποτιμάται η ικανότητα των συμμετεχόντων/-ουσών να εργαστούν πάνω σε ένα κείμενο με συγκεκριμένο επίπεδο δυσκολίας. Πολυάριθμες μελέτες έχουν αποδείξει ότι ενήλικες χωρίς βασική εκπαίδευση απολαμβάνουν την ανάγνωση κλασικών έργων. Οι επιτυχημένες εμπειρίες αναδεικνύουν συλλογικές στρατηγικές για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων προκλήσεων. Για παράδειγμα, ενήλικες συμμετέχοντες/-ουσες με χαμηλό ακαδημαϊκό επίπεδο μπορούν να διαβάσουν και να συζητήσουν τον Οδυσσέα του Τζέιμς Τζόις στις Διαλογικές Λογοτεχνικές Συναντήσεις. Για να συμβεί αυτό, οι συμμετέχοντες/-ουσες καλλιεργούν χώρους αλληλοϋποστήριξης όπου μοιράζονται τις αμφιβολίες τους και η διάρκεια των ανατιθέμενων αναγνωστικών αποσπασμάτων μπορεί να προσαρμοστεί όταν συναντούν ιδιαίτερα δύσκολα κείμενα. Χρησιμοποιώντας τέτοιες δημιουργικές στρατηγικές και διατηρώντας σταθερά υψηλές προσδοκίες, άτομα χωρίς επίσημα ακαδημαϊκά προσόντα μπόρεσαν να εμπλακούν σε βαθυστόχαστες αναλύσεις αριστουργημάτων.

4. Μπορούν άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή αναπηρίες να συμμετέχουν στις Διαλογικές Συναντήσεις;

Η αποδοχή της διαφορετικότητας είναι μια βασική πτυχή που ενισχύει τη μαθησιακή εμπειρία για όλους/-ες όσους/-ες συμμετέχουν στις Διαλογικές Συναντήσεις. Οι επιτυχημένες εφαρμογές των Διαλογικών Συναντήσεων έχουν συμπεριλάβει μαθητές/-τριες με διάφορες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρίες, τόσο σε γενικά σχολεία όσο και σε εξειδικευμένα εκπαιδευτικά πλαίσια. Για παράδειγμα, μια μελέτη που διεξήχθη σε ένα σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που εκπαιδεύει μαθητές/-τριες με ειδικές ανάγκες μαζί με τους/τις συνομηλίκους/-ές τους τυπικής ανάπτυξης και εφαρμόζει Διαλογικές Συναντήσεις κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι μαθητές/-τριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες πέτυχαν σημαντική αύξηση της εργαλειακής μάθησης και βελτίωση της συνολικής ένταξης αυτών των μαθητών/-τριών στο σχολείο (Navarro-Mateu et al., 2021). Η μελέτη της Molina (2015) επικεντρώνεται στη θετική επίδραση των Διαλογικών Λογοτεχνικών Συναντήσεων στην Alba, μια μαθήτρια με νοητική αναπηρία, η οποία συμμετείχε ενεργά στις Διαλογικές Συναντήσεις μαζί με τους/τις συμμαθητές/-τριές της.

Η συμμετοχή αυτών των μαθητών/-τριών στις Διαλογικές Συναντήσεις μπορεί να διευκολυνθεί με την παροχή κατάλληλης ανθρώπινης, υλικής ή τεχνολογικής υποστήριξης προσαρμοσμένης στις ανάγκες του κάθε ατόμου.

5. Πώς μπορούμε να ενθαρρύνουμε τη συμμετοχή των μαθητών/-τριών που διστάζουν να συμμετάσχουν κατά τη διάρκεια των Διαλογικών Συναντήσεων;

Είναι σύνηθες να συναντιούνται μαθητές/-τριες στις Διαλογικές Συναντήσεις που δυσκολεύονται να μιλήσουν δημόσια. Μια από τις θεμελιώδεις αρχές των συναντήσεων είναι η καλλιέργεια ενός κλίματος ασφάλειας και σεβασμού, όπου όλοι/-ες οι μαθητές/-τριες, ακόμη και οι πιο συγκρατημένοι/-ες, αισθάνονται άνετα να συνεισφέρουν. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η συμμετοχή στη συζήτηση δεν πρέπει ποτέ να εξαναγκάζεται. Μια χρήσιμη προσέγγιση είναι να απευθύνονται προσκλήσεις σε εκείνα τα άτομα που δεν έχουν ακόμη συμμετάσχει κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης, ενθαρρύνοντάς τα να μοιραστούν τις σκέψεις και τις απόψεις τους.

6. Ποιες ενέργειες θα πρέπει να διενεργηθούν εάν ένας/μία συμμετέχων/-ουσα μονοπωλεί τη συζήτηση κατά τη διάρκεια των Διαλογικών Συναντήσεων;

Σε τέτοιες περιπτώσεις, ο/η συντονιστής/-τρια είναι υπεύθυνος/-η να υπενθυμίσει τους κανόνες. Για παράδειγμα, ο/η συντονιστής/-τρια μπορεί να διευκρινίσει ότι η γνώμη κάθε συμμετέχοντα/-ουσας είναι ευπρόσδεκτη και ότι στόχος της δραστηριότητας δεν είναι να επιβληθεί μια ερμηνεία έναντι άλλων. Επιπλέον, ο/η συντονιστής/-τρια πρέπει να διαχειρίζεται αποτελεσματικά το χρόνο παρέμβασης ώστε να διασφαλίζει ίσες ευκαιρίες για όλους/-ες τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες να συνεισφέρουν. Εάν κάποιος/κάποια συμμετέχων/-ουσα κάνει υπερβολικά μακροσκελείς παρεμβάσεις, ο/η συντονιστής/-τρια μπορεί να τον/την διακόψει ευγενικά και να του/της υπενθυμίσει να επιτρέψει σε άλλους/-ες που δεν έχουν ακόμη μιλήσει να συμμετάσχουν.

7. Ποια μέτρα μπορούν να ληφθούν εάν οι συμμετέχοντες/-ουσες στις Διαλογικές Συναντήσεις δεν τηρούν τους κανόνες που έχουν καθοριστεί;

Στις Διαλογικές Συναντήσεις, ο/η συντονιστής/-τρια παίζει καθοριστικό ρόλο στην επεξήγηση και την αμοιβαία συμφωνία των κανόνων με τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες. Σε συγκεκριμένες εκπαιδευτικές βαθμίδες, όπως η προσχολική εκπαίδευση, είναι κοινή πρακτική να υπενθυμίζονται οι κανόνες στους/στις μαθητές/-τριες σε κάθε συνεδρία για να διασφαλίζεται η τήρησή τους.

8. Δεν αρέσει σε όλους/-ες η κλασική μουσική. Γιατί θα πρέπει να την προωθήσουμε μέσω των Διαλογικών Μουσικών Συναντήσεων;

Η πραγματοποίηση Διαλογικών Μουσικών Συναντήσεων δεν εμποδίζει κανέναν/καμία να απολαύσει τις κορυφαίες επιτυχίες ή όποια μουσική του/της αρέσει. Αντίθετα, ανοίγει την ευκαιρία να γνωρίσει και να εκτιμήσει ένα άλλο είδος μουσικής από τον πλούτο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Η κλασική μουσική, που προέρχεται από τον Μεσαίωνα, παραμένει βαθιά ριζωμένη στον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Ξεπερνά τα πολιτιστικά και γλωσσικά εμπόδια, διαθέτοντας ευρεία διαπολιτισμική εμβέλεια. Η ξεχωριστή υπόσταση της κλασικής μουσικής έγκειται στην περίπλοκη δομή και πολυπλοκότητά της, αναδεικνύοντας ένα ευρύ φάσμα μουσικών οργάνων και τεχνικών που έχουν εξελιχθεί με την πάροδο των αιώνων. Επιπλέον, η κλασική μουσική επηρέασε και άνοιξε το δρόμο για διάφορα είδη όπως η τζαζ και η ροκ, εδραιώνοντας τη σημασία της στην πολιτιστική μας κληρονομιά.

Το ίδιο επιχείρημα μπορεί να γίνει και για τα μεγάλα λογοτεχνικά έργα ή τους σημαντικούς πίνακες ζωγραφικής. Οι συναντήσεις δεν εμποδίζουν κανένα γούστο, αλλά αποτελούν μια προσπάθεια να διασφαλιστεί ότι όλοι/-ες έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν και να απολαύσουν θεμελιώδη έργα.

9. Ο όρος «κλασική μουσική» ή «κλασική λογοτεχνία» αναφέρεται συνήθως σε έργα που ιστορικά δημιούργησαν λευκοί άνδρες της Δύσης. Μήπως οι Διαλογικές Συναντήσεις διαιωνίζουν την κυριαρχία της πολιτιστικής παράδοσης των λευκών ανδρών;

Οι διαλογικές συναντήσεις φέρνουν πιο κοντά σε όλους/-ες αδιαμφισβήτητα έργα και πολιτιστικά ορόσημα, συμπεριλαμβανομένων έργων από διαφορετικές πολιτιστικές παραδόσεις που παράγουν και γυναίκες. Τα προνόμια των ανδρών σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας αντικατοπτρίζονται αναπόφευκτα στην παραγωγή και την αναγνώριση καλλιτεχνικών και επιστημονικών έργων. Ο ισότιμος διάλογος στις συναντήσεις επιφέρει όχι μόνο γνώσεις αλλά και κριτικούς προβληματισμούς, συμπεριλαμβανομένης της ίδιας της ιστορίας της τέχνης και της επιστήμης, του ρόλου των γυναικών και των προκαταλήψεων στην αξιολόγηση της τέχνης.

9. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Álvarez, P., García-Carrión, R., Puigvert, L., Pulido, C., & Schubert, T. (2018). *Beyond the walls: The social reintegration of prisoners through the dialogic reading of classic universal literature in prison*. *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 62(4), 1043-1061.

Aubert, A., Villarejo, B., Cabré, J., Santos, T. (2016). *La Verneda Sant Martí adult school: a reference of popular education in the neighborhoods*. *Teachers College Record*, 118(4), 1-32.

Botton, L. de, Puigvert, L. & Sánchez-Aroca, M. (2005). *The Inclusion of Other Women. Breaking the Silence through Dialogic Learning*. Dordrecht: Springer.

Buslón, N., Gairal, R., León, S., Padrós, M., Reale, E. (2020). *The Scientific Self-Literacy of Ordinary People: Scientific Dialogic Gatherings*. *Qualitative Inquiry*, 26, 977-982. <https://doi.org/10.1177/1077800420938725>

Collette, J.P. (1973). *Histoire des mathématiques*. Editions du renouveau pédagogique.

Díez-Palomar, J. *Dialogic mathematics gatherings: encouraging the other women's critical thinking on numeracy*. *ZDM Mathematics Education* 52, 473-487 (2020). <https://doi.org/10.1007/s11858-019-01092-2>

Díez-Palomar, J., Font Palomar, M., Aubert, A., & Garcia-Yeste, C. (2022). *Dialogic Scientific Gatherings: The Promotion of Scientific Literacy Among Children*. *SAGE Open*, 12(4), 21582440221121783

Elboj-Saso, C.; Cortés-Pascual, A; Íñiguez-Berrozpe, T.; Lozano-Blasco, R. & Quílez-Robres, A. (2021). *Emotional and Educational Accompaniment through Dialogic Literary Gatherings: A Volunteer Project for Families Who Suffer Digital Exclusion in the Context of COVID-19*. *Sustainability* 3(3), 1206, <https://doi.org/10.3390/su13031206>

European Council (2018). *Council Recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning* ST/9009/2018/ INIT

Flecha García, J. R., García Carrión, R., & Gómez González, A. (2013). *Transfer of Dialogue-based Literary Gatherings to Prisons*. *Revista de educación*, 360, 140-161.

Flecha, R. (2000). *Sharing words: Theory and practice of dialogic learning*. Rowman & Littlefield.

Flecha, R. (2022). *The Dialogic Society. The sociology scientists and citizens like and use*. Hipatia Press. <https://hipatiapress.com/index/en/2022/12/04/the-dialogic-society-2/>

García Yeste, C., Padrós Cuxart, M., Mondéjar Torra, E. & Villarejo Carballido, B. (2017). *The other women in dialogic literary gatherings*. *Research on Ageing and Social Policy*, 5(2), 181-202. doi: 10.4471/rasp.2017.2660

García, C., Gairal, R., Munté, A., Plaja, T. (2018). *Dialogic literary gatherings and out-of-home childcare: Creation of new meanings through classic literature*. *Child & Family Social Work*, 23(1), 62-70. doi: 10.1111/cfs.12384

Gómez, J. (2015). *Radical Love: A Revolution for the 21st Century*. Barcelona: Hipatia, New York: Peter Lang.

Keidel JL, Davis PM, Gonzalez-Diaz V, Martin CD, Thierry G. (2013). How Shakespeare tempests the brain: neuroimaging insights. *Cortex*, 49(4):913-9. doi: 10.1016/j.cortex.2012.03.011. Epub 2012 Apr 2. PMID: 22559910.

Lenhart, J., Richter, T., Appel, M. et al. (2023) Adolescent leisure reading and its longitudinal association with prosocial behavior and social adjustment. *Scientific Reports* 13, 9695. <https://doi.org/10.1038/s41598-023-35346-7>

López de Aguilera, A., Salceda, M., Girbés-Peco, S., Peña-Axt, J. C., & Soler-Gallart, M. (2023). Democratizing Taste on Classical Music for All. *Qualitative Research in Education*, 12(3), 236-251.

Molina, S. (2015). Alba, a girl who successfully overcomes barriers of intellectual disability through dialogic literary gatherings. *Qualitative Inquiry*, 21(10), 927-933.

Navarro-Mateu, D., Gómez-Domínguez, T., Padrós Cuxart, M., & Roca-Campos, E. (2021). Dialogic Learning Environments That Enhance Instrumental Learning and Inclusion of Students with Special Needs in Secondary Education. *Frontiers in Psychology*, 2278.

Oliver, E., Tellado, I., Yuste, M., & Larena, R. (2016). The history of the democratic adult education movement in Spain. *Teachers College Record*, 118(4), 1-31.

Padrós-Cuxart, M., Rodrigues de Mello, R., Ramis-Salas, M., Duque, E. (2021). Dialogic Gathering of films. Promoting meaningful online interactions during COVID-19 confinement. *PLoS ONE*, 16(7): e0254132. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0254132>

Puigvert, L. (2016). Female University Students Respond to Gender Violence through Dialogic Feminist Gatherings. *International and Multidisciplinary Journal of Social Sciences*, 5(2), 183-203. doi: 10.17583/rimcis.2016.2118

Roca-Campos, E., Renta-Davids, A.I., Marhuenda-Fluixá, F., Flecha, R. (2021). Educational Impact Evaluation of Professional Development of In-Service Teachers: The Case of the Dialogic Pedagogical Gatherings at Valencia "On Giants' Shoulders". *Sustainability*, 13, 4275. <https://doi.org/10.3390/su13084275>

Ruiz-Eugenio, L.; Soler-Gallart, M.; Racionero-Plaza, S.; Padrós, M. (2023). Dialogic literary gatherings: A systematic review of evidence to overcome social and educational inequalities. *Educational Research Review*. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2023.100534>

Salceda, M., Vidu, A., Aubert, A. & Roca, E. (2020). Dialogic Feminist Gatherings: Impact of the Preventive Socialization of Gender-Based Violence on Adolescent Girls in Out-of-Home Care. *Social Sciences*, 9, 138. <https://doi.org/10.3390/socsci9080138>

Salceda, M., Vidu, A., Aubert, A., & Padros, M. (2022). Dialogic literary gatherings in out-of-home care to overcome educational inequalities by improving school academic performance. *Children and Youth Services Review*, 133, 106368. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2022.106368>

Sánchez-Aroca, M. (1999). *Voices Inside Schools - La Verneda-Sant Martí: A School Where People Dare to Dream*. *Harvard Educational Review*, 69(3), 320-335. doi: 10.17763/haer.69.3.gx588q10614q3831

Soler-Gallart, M. & Flecha, A. (2018). Early Childhood Education with Disadvantaged Children: Actions for Success. In *International Handbook of Early Childhood Education*, 393-408. Springer.

Torrás-Gómez, E., Ruiz-Eugenio, L., Sordé-Martí, T. & Duque, E. (2021). Challenging Bourdieu's theory: dialogic interaction as a means to provide access to highbrow culture for all. *Sage Open*, 11(2), 21582440211010739.

10. ΑΛΛΟΙ ΠΟΡΟΙ

Ιστότοπος του έργου Dive-in-Dialogue: <https://diveindialogue.eu/index/>

Μικρού μήκους εκπαιδευτικά βίντεο (αποτέλεσμα έργου)

Τα μικρού μήκους εκπαιδευτικά βίντεο για την εισαγωγή είναι βίντεο διάρκειας 15 λεπτών το πολύ, των οποίων ο κύριος στόχος είναι να ενθαρρύνουν τους/τις εκπαιδευτικούς και άλλους/-ες ενδιαφερόμενους/-ες να δοκιμάσουν τις Διαλογικές Συναντήσεις και να τους/τις εμπλέξουν στην εφαρμογή τους. Τα βίντεο αυτά εξηγούν με πολύ διδακτικό, σαφή και προσιτό τρόπο τα θεμελιώδη βήματα για την εφαρμογή μιας Διαλογικής Συνάντησης. Παράγονται σύμφωνα με τους πέντε τομείς στους οποίους δραστηριοποιείται το έργο: Επιστήμη, Μαθηματικά, Τέχνη, Λογοτεχνία και Μουσική, συμπεριλαμβανομένων των διαφορετικών σχολικών ηλικιών στις οποίες απευθύνεται. Τα πέντε βίντεο περιλαμβάνουν επίσης σύντομες μαρτυρίες θετικού αντίκτυπου στους/στις συμμετέχοντες/-ουσες. Το βίντεο παρέχει μια επισκόπηση προκειμένου να εγείρουν το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών και και τα πρώτα εργαλεία για να δοκιμάσουν μία Διαλογική Συνάντηση. Ενθαρρύνουν τους/τις εκπαιδευτικούς να διασφαλίσουν την ποιότητα της εφαρμογής και τον αντίκτυπο, συμβουλευόμενοι/-ες και μελετώντας το ηλεκτρονικό βιβλίο, το οποίο είναι διαθέσιμο μετά τον πρώτο χρόνο εφαρμογής του έργου.

Ηλεκτρονική δεξαμενή βιβλίων παγκόσμιας λογοτεχνίας (αποτέλεσμα έργου)

Μια δεξαμενή πηγών με ποιοτικό υλικό, ανοικτή πρόσβαση σε διάφορες γλώσσες και προσβασιμότητα από όλες τις συσκευές. Αυτή η βάση δεδομένων διευκολύνει την υλοποίηση των Διαλογικών Συναντήσεων, παρέχοντας τα κατάλληλα έργα.

Κοινότητα πρακτικής Διαλογικών Συναντήσεων (αποτέλεσμα έργου)

Πρόκειται για έναν ανοιχτό διαδικτυακό χώρο όπου οι εκπαιδευτικοί μπορούν να δημοσιοποιούν τις Διαλογικές Συναντήσεις τους, ώστε να μπορούν να συμμετάσχουν και άλλοι/-ες εκπαιδευτικοί από άλλες χώρες στις τάξεις τους. Εκτός από τη δυνατότητα για διακρατικές συζητήσεις, η κοινότητα πρακτικής διαλογικών συναντήσεων διαθέτει επίσης θεματικά κανάλια για την ανταλλαγή ερωτήσεων και πόρων.

Τα Σχολεία ως Κοινότητα Μάθησης - CREA (στα ισπανικά)

<https://comunidadesdeaprendizaje.net/>

Οι Κοινότητες Μάθησης είναι ένα έργο που βασίζεται σε επιτυχημένες εκπαιδευτικές δράσεις με στόχο τον κοινωνικό και εκπαιδευτικό μετασχηματισμό. Σε αυτόν τον ιστότοπο, που συντονίζεται από την Ερευνητική Ομάδα CREA, μπορείτε να βρείτε διάφορα υλικά και πόρους που σχετίζονται με τις Διαλογικές Συναντήσεις.

Τα Σχολεία ως Κοινότητα Μάθησης - NATURA (στα πορτογαλικά και στα ισπανικά)

<https://www.comunidaddeaprendizaje.com/>

Οι Κοινότητες Μάθησης είναι ένα έργο που βασίζεται σε ένα σύνολο επιτυχημένων εκπαιδευτικών δράσεων με στόχο τον κοινωνικό και εκπαιδευτικό μετασχηματισμό. Σε αυτόν τον ιστότοπο, που συντονίζεται από το Ίδρυμα NATURA, μπορείτε να βρείτε διάφορα υλικά και πόρους που σχετίζονται με τις Διαλογικές Συναντήσεις.

Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα Σχολικής Εκπαίδευσης

<https://school-education.ec.europa.eu/en>

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα είναι το σημείο συνάντησης όλων των ενδιαφερομένων στον τομέα της σχολικής εκπαίδευσης – σχολικό προσωπικό, ερευνητές/-τριες και υπεύθυνοι/-ες χάραξης πολιτικής – για να βρουν νέα, συνεντεύξεις, δημοσιεύσεις, παραδείγματα πρακτικής, μαθήματα και εταίρους για τα έργα τους στο πλαίσιο του Erasmus+. Σε αυτή την πλατφόρμα μπορείτε να βρείτε διάφορα υλικά και πόρους που σχετίζονται με τις Διαλογικές Συναντήσεις.

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ
ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΣΩ
ΔΙΑΛΟΓΙΚΩΝ
ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ

2024.

<https://diveindialogue.eu/index/>